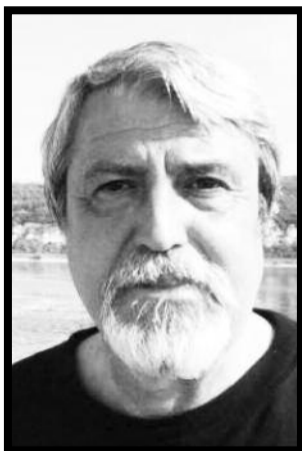


## Momente și schițe din actualitatea literară

■ S-a mai stins un scriitor optzecist: poeta Cornelia Maria Savu. Abia împlinise cu două luni în urmă 60 de ani. Era profesoară de engleză, traducătoare, eseistă de înaltă ținută, redactor cultural la *Cotidianul* și revista *Cultura*. Discretă în viața de zi cu zi, poeta originară din nordul țării, de la Suceava, era delicată și de-o civilitate exemplară. Reproducem aici, în amintirea ei, un poem, *Delfica* : "o fărîmițare bolnăvicioasă a spaimei /ca-n romanele cu sertare /firește



că asta nu spune /lucrurilor pe nume /și nici nu împiedică zierele /literare tutunul ficțiunile /să cîștige pentru mine acum /un șir de bătaii în marș - /între noapte și zi e timpul /cînd se furișează la /marginea orașului /femeia preschimbata în vulpe /după cîteva ore de dragoste /citise hesse mai tîrziu handke /patru ani fusese troțkistă dar /numai în felu-i aparte /și-aproape se măritase-n /glumă c-un brutar /acum poartă rochia lungi /sigur liber-centriste /i se face rău amintindu-și cambodgia /și are orgasm cînd atinge oglinda /firește că asta nu spune /lucrurilor pe nume /și nici nu alungă spaima /uzina cu focul continuu /la care trudesce toată noaptea /ca-n romanele cu sertare - /cîțiva tropi chei /schimbate un salt în oglindă /prin fumul încilcit al țigării /și gata - existăm - /firește că asta nu spune /lucrurilor pe nume".



■ Nici nu terminasem de scris rîndurile de mai sus, că altă veste m-a trîsnit din senin. La numai patru zile după Cornelia Maria Savu, se

stinge un alt scriitor optzecist: Sorin Preda, cu puțin timp înainte de a împlini 63 de ani. Îl întîlnisem în septembrie la Festivalul Marin Preda de la Alexandria. Era obosit și mi-a spus că tocmai fusese operat pe inimă. Era nepotul de frate al lui Marin Preda, dar era și unul din prozatorii optzeciști foarte talentați. Făcea de 20 de ani jurnalism cultural de înaltă ținută la *Formula As*. Era profesor de jurnalism la Universitatea București, domeniu în care scrisese două manuale. Rămân așadar după el o carte de proză scurtă, două romane, o carte de interviuri despre Marin Preda, două manuale de jurnalism. Plus calitățile sale de om: generozitatea, cultul prieteniei total dezinteresate, conversațiile cu schimburi de idei cu un calm impresionant, de-o eleganță perfectă.

■ Joi, 27 noiembrie, Filiala Pitești a Uniunii Scriitorilor din România a organizat o festivitate în două puncte. Astfel, s-au acordat Premiile Filialei pentru anul editorial 2013, după cum urmează:

Premiul Cartea anului: Dumitru Ungureanu, pentru volumul *Alambicotheca II*;

Premiul Cartea anului: Aurel Udeanu, pentru volumul *Plînsul utopic*;

Premiul special „Miron Cordun”: Ilie Vodăian, pentru volumul *Stare de necesitate*;

Premiul special al Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului: Amalia Elena Constantinescu pentru volumul *Sayuri*.

Apoi, au fost sărbătorii scriitorii din filială care au împlinit vârste rotunde în anul 2014: Conița Lena – la 65 de ani; Petru Pistol – 70; Ion Lică Vulpești – 75; Ion Popescu Sireteanu – 80; Marin Ioniță – 85. Atmosfera a fost de

sărbătoare, destinsă, premianții au citit emoționați din cărțile premiate, seniorii omagiați au vorbit cu nostalgie și umor de mulțimea anilor, dar și de bilanț. (Foto: Ilie Vodăian)

■ Filiala Pitești a Uniunii Scriitorilor din România are, începând cu noiembrie 2014, nouă (9) noi membri titulari, un fel de 7+2. 7 stagiați titularizați plus doi membri noi, după cum urmează: Liliana Rus, Allora Albulescu, Valentin Predescu, Gabriel Cazan, Cristian Meleșteu (toți din Pitești), Aurel Udeanu, Ioan Viștea, Mihai Stan( cei trei din Târgoviște), Ilior Păunoiu (din Vîlcea).

■ În luna iunie, la Petrila și Petroșani a avut loc Colocviul Național „Ion D. Sârbu. Acum, colocviul este materializat în *Caietele Colocviului Național „Ion D. Sârbu”, Petrila 2104. Posteritatea scriitorului, 95 de ani de la naștere, 25 de ani de la moarte*. Coordonator: Ioan Lascu, Sponsor: Costel Avram (Editura MJM, Craiova, 2014). Caietul, un volum în toată regula de 226 de pagini, cuprinde o *Precuvântare* a lui Ioan Lascu, un *Cuvânt către invitați* al lui Costel Avram și comunicările prezentate la colocviu ale scriitorilor prezenți acolo: Jean Băileșteanu, Marian Boboc, Ionel Bușe, Dumitru Augustin Doman, Ion Hirghidus, Florin Iaru, Clara Mareș, Nicolae Oprea, Cassian Maria Spiridon. De asemenea, e publicată piesa de teatru a lui Gheorghe Truță *O zi din viața unui jurnalist fără jurnal (piesă în cinci tablouri după Jurnalul unui jurnalist fără jurnal)*. Caietul este completat cu fotografii de la eveniment. Iată că posteritatea lui Ion D. Sârbu e totuși prodigioasă. (DAD)



### SERAPHIM – BIRD'S EXCHANGE

(2014, EDITURA REFLECTION PUBLISHING COMPANY, U.S.A.)

Colegul nostru Florian Silișteanu, de ceva vreme aflat în California, USA, a mai dat tiparului un volum (bilingv!) de poeme, scrise în câțiva ani, în mai multe locuri de pe planetă. Cartea este dedicată, îl cităm pe autor: „poporului sârb și dragului nostru frate mai mare, poetului și traducătorului, Academicianul Adam Puslojic.” Seraphim este un personaj liric imaginar, un fel de conștiință colectivă, deopotrivă și tandră și contondentă, un alter ego sfâșiat de peripeții și



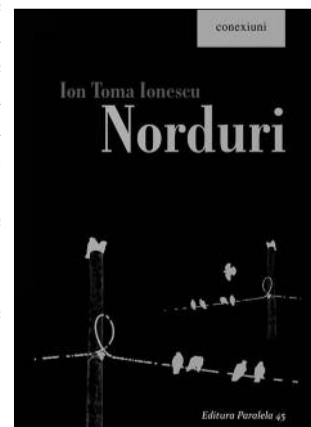
distanțe de tot felul – sufletești, geografice, etc. La un moment dat, Seraphim are o întîlnire ipotetică cu Însuși Dumnezeu, chestiune care nu ne miră – autorul a mai fost beneficiarul unei așa tărășenii, într-o carte mai veche – vezi volumul „Fratele meu Dumnezeu”, Editura *Semne*, 2004.

Câteva date editoriale: SERAPHIM – BIRD'S EXCHANGE, Author: Florian Silișteanu, Translator: Procopie Clonțea, Graphics: Mircia Dumitrescu; Photo: Cătălin Eremia; Bilingual book (Romanian/English); SERAFIM - SCHIMBUL DE PASARE; Autor: Florian Silișteanu; Traducător: Procopie Clonțea; Grafică: Mircia Dumitrescu; Fotografie: Cătălin Eremia; Carte bilingvă româna/engleză). (A.S.)

### ION TOMA IONESCU – NORDURI

(EDITURA PARALELA 45)

Despre noul volum de poeme al autorului, o scurtă și densă prezentare face scriitorul Petre ANGHEL: „Poezia lui Ion Toma Ionescu îndeplinește prima condiție a artei: se naște din sentimente și trăiri. O îndeplinește și pe a doua: trăirile și gândurile sunt transfigurate. Cea de a treia este, de asemenea, îndeplinită: poezia lui este înțeleasă și lasă spațiu pentru interpretări. E o poezie sinceră, rodul frământărilor curate, pornește din viață și se întoarce la viață (...) Există un filon religios în poezia lui Ion Toma Ionescu. Ascuns. Ca orice fibră de valoare. Poetul are flerul de a nu eșua în declarații și în predici. E duhul ascuns, omniprezent al creației și, deci, al artei. Autorul este un răzvrătit. Și alții sunt. El este un răzvrătit blând (în artă este posibil și așa ceva). Biografia lui a fost bruscată, dar el nu lasă să se vadă, nu-și arată cicatricile, e decent ca un țaran din alt secol și sensibil ca un adolescent.” (A.S.)



## „Ficțiunea trecutului”



Dumitru Augustin Doman: *Scriseți undeva: „A iubi – doar a privi în urmă!” Ați vrea să priviți în urmă, rememorând afectiv copilăria, adolescența, tinerețea, retrăind iubiri, prietenii?*

Întrucât în cursul discuției noastre am mai avut prilejul de-a mă referi la momentele civice ale biografiei mele, de la cele două refugii care mi-au marcat copilăria până la plantarea în Amarul Tîrg, voi încerca să mă opresc acum, așa cum îmi propuneți, la câteva aspecte de ordin emoțional ale acesteia. Drept care îngăduiți-mi să reproduc rînduri ale însemnărilor mele de jurnal.

Odată cu înaintarea în vîrstă, încerc o deznădăjduită nevoie de trecut. Sunt ros pînă la os de amintiri. De ce oare? Desigur, desigur e o evaziune din prezent. Primul ei impuls s-a ivit, straniu, în anii fragedei copilării, cînd, neavînd încă un trecut personal, m-am pomenit irezistibil atras de cărțile de istorie, care erau pentru mine cel mai prețios dar, îndelung jinduit, din partea părinților sau a bunicii. Eram incredințat că voi deveni istoric. O pe cît de decorativă pe atît de naivă dilatare a trecutului, pînă la a acoperi întreaga omenire, semnala ceva în neregulă. O inocentă impostură, să zic așa, dar și începutul unei așteptări. Ce-aș fi putut aștepta? La început, cu înfrigurare, doar cărți și imagini istorice, apoi un soi de nebuloasă împlinire proprie. Ce s-a împlinit și ce nu din copilăreasca mea adăstare? Trecutul e, în vederile vieții lăuntrice, o ficțiune. O ficțiune pe care o corporalizăm prin visuri, năzuințe, premoniții, regrete, năruiri pe care le selectăm, le prefirăm, le rînduim, le stilizăm ca un gen de creație spontană. O creație a ființei, similitetică. Dacă această chemare a trecutului semnifică declasarea prezentului (timp omnipotent, dar evaziv prin imprecizia sa halucinantă în raport cu trecutul și viitorul), ea mută centrul existenței în trecut adică în ficțiune. Ne solicită să creem trecutul. Trecutul, acel “loc al formelor fără putere, cum spune Valéry. Noi trebuie să-i dăm viață și necesitate și să-i presupunem pasiunile și valorile noastre”. Dar cum rămîne cu viitorul? Ei bine, acesta poate fi prefigurată în sensul său sufletească tot cu ajutorul enigmatic al trecutului. E o ficțiune plămădită din ficțiune, plămădită din ficțiunea dominantă a ceea ce a fost și n-a fost. Speranțele noastre esențiale nu privesc înainte, ci înapoi. “Trecutul, remarcă Ortega y Gasset, ne salvează de prezent, construind un viitor robust”. Acesta e viitorul către care aspirăm interior, singurul viitor legitim. Odată cu trecerea nemiloasă a anilor, aria trecutului se mărește considerabil în contul viitorului. Ne afundăm dureros în ficțiunea trecutului, identificînd-o instinctiv cu cea a viitorului.

● Amintire și Memorie. Amintirea recuperează viața prin ficțiune, Memoria prin realul vieții. Evident, încărcătura sufletească a Amintirii e superioară. Ficțiunea bate viața pe propriul său teren.

● În timp ce Memoria are luciul unei pietre tombale, Amintirea, aidoma unei semințe, conține un germene vital care promite resurecția.

● Pedanții Memoriei pot suspecta Amintirea de falsitate. În ochii lor aceasta poate apărea asemenea unui cetățean modern care trebuie să dovedească faptul că s-a născut printr-un act de naștere și faptul că există printr-o carte de identitate.

● Amintirea are șansa de-a fortifica Memoria, în schimb Memoria riscă a formaliza Amintirea.

● Cînd se termină copilăria? Poate că atunci cînd apar primele amintiri. Amintiri nu în înțelesul oarecum mecanic, de reproducere ale trecutului, ci în cel moral-calitativ, de proiecții în ficțiune, *id est* în imposibil. De nostalgii pe buza imposibilului. E un prag al despărțirii ființei de sine, a unei ființe feliante, sacrificate în etapele devenirii sale. Mi s-a întîmplat așa ceva în vara 1950. Părăseam satul în care hălăduisem cinci ani, încărcat pînă la suferință de imaginile locului, de chipurile dascălilor și ale colegilor care, o simțeam, deveniseră *altceva*, figuri fabuloase ale unei utopii. Nu mai aveau realitate.

Erau imagini stoarse de timp, înveșnicite într-un trecut pe care copilăndul ce eram, fără a-și da seama prea bine, îl percepea ca intemporal. O durere bucurătoare, o sfișiere înălțătoare mă cuprindeau. Mă mutasem cu ai mei într-un oraș “mare” din Ardeal, cu vestigii imperiale care marcau violența despărțirii de tihnitele zări rustice. O durere a inimii în care se împlîntase lama unei noi vîrste, pe care n-o doream, care mă înpăimînta și mă rușina. Îmi era jenă să spun că am 14-15 ani, de parcă aș fi săvîrșit o faptă urîtă. Am trăit o segregare a eului care mă cutremură și azi...

● Copiii se bucură de un dar aparte în relația cu necunoscutul. Îl caută, îl dilată, îl presimț, îl inventează dacă li se pare că nu le-ar fi la îndemînă, în colțurile casei, în curte, pe stradă, în tufișuri, în copaci, în nori, pretutindeni unde realul încă nu și-a modelat satisfăcător imaginile ce se oferă simțurilor proaspete. Într-un fel ingenuu, prefigurează drama gnoseologică. Îi măresc instinctiv obiectul. Pun sub lupă necunoscutul, exploatăndu-l inclusiv printr-o extraordinară atenție acordată detaliilor, bunăoară desenelor de pe un covor, crăpăturilor de pe un perete sau de pe un petec de pămînt, mișcării frunzelor sau încîlcirii buruienilor. Îl investesc cu energiile sufletului abia înmugurit, ca și cum ar desluși viitorul conștiinței care se va lupta cu ceea ce cunoașterea omenească nu i-ar putea oferi, într-un soi de preludiv mirific prin gratuitatea sa, căci marea majoritate a oamenilor nu vor mai stăruie în această direcție. Încearcă a-i corija, patetic, pe “oamenii mari”, care cultivă, pragmatic, “bucățile mari”, “întregurile” ce, în vederile lor încredute, pot fi manipulate mai ușor decît detaliile. Detaliile: aspecte ale candorii pe care o conține materia. Cu ajutorul lor mai fiecare copil așterne, cu sîngăcie, pe obrazul Lumii, o schiță de geniu.

● În toamna 1945, refugiul nostru din Basarabia, început în primăvara anului precedent, ne-a dus într-o comună din Gorj, pe nume Peșteana-Jiu, unde tatăl meu primise serviciu. S-a produs astfel o atenuare a mizeriei cumplite de la Tîrgu-Jiu, cînd mama fusese nevoită a-și vinde pînă și cele câteva rochii și ceorceafuri cu care veniserăm de acasă. Mizerie ce apăsa mult mai greu asupra “refugiaților” (categorie privită nu o dată chiorș de conaționalii din “vechiul regat”, întristător fenomen comentat de Goma), lipsiți de o locuință, de lucrurile uzuale, spre a nu mai vorbi de drama despărțirii de rudele rămase de partea cealaltă a graniței vrăjmașe. “La țară” mai puteam încropi o mică gospodărie, mai puteam cultiva cîteva straturi de zarzavat. Dar ce voiam să spun? În acel mediu sătesc în care mi-a fost dat a petrece cinci ani, locuiau într-o clădire, e drept, destul de arătoasă, neschimbată pînă azi, a “ocolului agricol”, al cărui șef era tata. Numai că... nu era proprietatea noastră. Toți oamenii din preajmă erau “proprietari”. Inclusiv colegii mei de școală, îmbrăcați sărăcăcios și adesea încălțați cu opinci, aveau satisfacția unei căsuțe “a lor”, a unui petec de pămînt “al lor”. Filoxera comunistă încă nu distrusese simțul ancestral al proprietății. Deși copil de “domni”, “domnișor” cum mi se zicea de către țărani încă deprinși cu protocolul bătrînesc, simțeam mîndria “proprietarilor”, confruntată cu starea noastră de dezrădăcinați, de “venetici”, de “refugiați”. Mă simțeam nu altminteri decît o frunză plutitoare pe apa Cioanei, pîrîul ce tăia în două localitatea. Încercam o strîngere de inimă pe care n-o pot uita nici acum. Am dobîndit un complex de inferioritate socială ce s-ar fi cuvenit să dispară cînd, după aproape trei decenii, refugiat, ca să zic așa, a treia oară, de la Oradea în Amarul Tîrg, am cumpărat aici un apartament de bloc... Dar ce valoare mai au satisfacțiile venite prea tîrziu? Mai înseamnă ele ceva cînd obstacolul pe care s-ar cădea să-l înlătore a căpătat în suflet o rezistență invulnerabilă?

● A te obișnui cu lumea, iată o problemă pentru cei care, avînd o înclinație spre introvertire, se simt lăsați pe dinafară. Structurile artiste aparțin în principiu acestei tagme nefericite care “complică inutil viața”, cum se străduia să ne explice recent, un confrate, înciudat după toate probabilitățile, pentru că și el

face parte dintr-însa. De fapt, chestiunea se pune așa: în ce măsură te simți tu însuși o componentă a lumii? O frîntură a imensului real? Un atare simțămînt e reflex, aidoma respirației sau bătăilor inimii. A-l “pune în problemă” n-ar avea rost. Te desparți de lume atunci cînd înmugurește emoția unei eterogenii (o stare difuză, risipită în sensibilitate, mai mult ori mai puțin racordată la conștiință), ducînd mai întîi la incompatibilități cu cei din jur, apoi, mai tîrziu, la disocieri în sfera meditației, eventual la o “teorie”. Dar lumea continuă să te solicite ca pe o particulă a ei, te face astfel să percepi mai constrîngător situația ta specială în lume. E ca și cum ai descoperi obligații financiare despre care nu știai că le ai și care te pun în dificultate. Să primești somații de plată cărora ești obligat să li te supui. Diferit de majoritatea semenilor, nu o dată neacceptat de jocurile lor, deții totuși o capacitate de observație sau pur și simplu contemplativă, care-ți poate oferi o imagine a lumii distinctă. În consecință, încerci să te pliezi pe o astfel de lume “personală”. Confruntîndu-se cu lumea socotită reală, la îndemîna tuturor, o asemenea lume îți impune o reevaluare a realului dat de accepția obștească. Șovăi între replică și subordonare. Nu mai poți asimila realul, transformîndu-l automat în tine însuși, ca pe un aliment. Însă nici nu-l mai poți ocoli. Lumea “ta”, oricît de deficitară, are o unitate sensibilă, o organicitate a trăirii, în timp ce lumea Celuilalt îți apare ca un puzzle de impresii și experiențe ce nu izbutesc a ajunge la un capăt, a sugera un întreg, risipită, progresiv înstrăinată în părelnică-i “corectitudine”. Soluția? Obișnuința care “îmblinzește” cît de cît realul decepționant, o umoare mimînd naturalețea ce ți-a fost refuzată. Te obișnuiești cu viața precum cu o haină, cu o pereche de pantofi cum s-a nimerit, în care ajungi să te simți “bine” după o îndelungă purtare.

● Timpul copilului: dilatat extatic, plin de entități diferențiale, de o feerie a detaliilor. Timpul adultului: compact, pragmatic-egoist, plin de indistinții, generalizator.

● Durerile se ajută între ele cu generozitate: una mai mică reduce una mai mare, una nouă se comportă așijderea cu una mai veche.

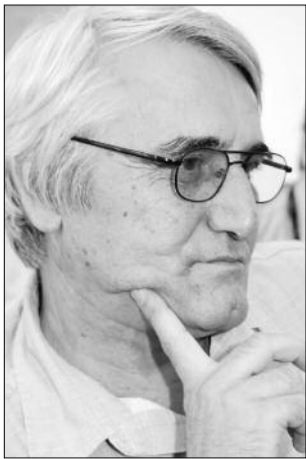
● Ești strivit cînd de o margine, cînd de alta. Niciodată (deși poți avea acest simțămînt cumplit) de Centru.

● Precum vorba unei preacunoscute șansonete a Edithe Piaf, nici eu nu regret nimic din ceea ce am putut iubi, de la cei ce mi-au dat naștere și de la femeile de care m-am înamorat pînă la animalele și chiar pînă la obiectele de care nu o dată m-am atașat cu mare putere afectivă. De fapt, ce-ar fi de regretat în simțămîntul capital al iubirii? Proasta calitate a celui asupra căruia s-a îndreptat, de care îți dai seama la un moment oarecare? Însă iubirea e un dar ce-l faci obiectului său pe care-l purifici, căruia îi accepți o aureolă fără a mai însemna ceva împrejurarea că ea e propria-i emanație ori pornește de la tine (oricum, trebuie s-o certifică prin percepția ta). „Dragostea schimbă înseși natura lucrurilor”, spune Sfântul Ioan Gură de Aur. În mîna dragostei toate devin bune”. Miracolul iubirii constă așadar în aceea că ea transpune asupra făpturii ori lucrului ce le alege lumina-i idealizatoare nu în sensul unei convenții, al unei iluzii, ci într-unul efectiv transformator. Are loc o „schimbare la față”, un miracol. Realul devine alt real. Mai exact, *adevărul* iubirii, căci iubirea e în chip inalienabil un adevăr, se substituie realului. În perspectivă religioasă, iubirea e pe de-o parte o misterioasă expansiune a ființei tale interioare în postura-i de maximă puritate, angelică, ce se extinde asupra celui iubit, mistuindu-i impuritățile, pe de alta o depersonalizare a ta, cea mai nobilă cu putință, deoarece vidul produs prin această deplețiune e un plus de lumină divină. „Acolo unde ia sfîrșit creatura, începe Ființa lui Dumnezeu, arată Meister Eckhart. Tot ceea ce Dumnezeu pretinde, în mod expres, este să ieși din tine însuși, în măsura în care ești creatură și să-L lași pe Dumnezeu să fie Dumnezeu în tine”. Nu contează nici dacă – aspect implicat mai cu seamă în dialectica

(continuare în p. 31)

**Amintire și Memorie. Amintirea recuperează viața prin ficțiune, Memoria prin realul vieții. Evident, încărcătura sufletească a Amintirii e superioară. Ficțiunea bate viața pe propriul său teren.**

Nicolae Oprea



Cronica întârziată

Documentarul unei vieți tragice

Ion D. Sîrbu în arhivele Securității este subtitlul unui volum documentar consacrat scriitorului exemplar pentru rezistența morală și spirituală sub comunism (cu titlu metaforic: *Zidul de sticlă*, Ed. Curtea Veche, 2011). Despre destinul dramatic al lui I. D. Sîrbu, odată intrat în vizorul Securității, a scris și Mihai Barbu într-un capitol dens (*Viața scriitorului oglindită în arhivele CNSAS*) din lucrarea sa doctorală. Dar Clara Mares realizează o cercetare exhaustivă asupra existenței acestuia de *paria* al societății comuniste reflectată în documentele păstrate la ACNSAS. Cercetătoarea de la IICCMER are și experiență în investigare; a lucrat, cum mărturisește în *Cuvânt înainte*, timp de doi ani pe dosarul de urmărire al lui N. Steinhardt (rezultând volumul *Nicu Steinhardt în dosarele Securității 1959-1989*). Tot doi ani a studiat cu osârdie dosarul lui Ion D. Sîrbu care cuprinde 7 volume, însumând 1680 de pagini, acoperind intervalul dintre arestare și moarte: 1957-1989. Deși se atașează afectiv de subiectul cercetării, Clara Mares își reține îndeobște comentariile subiective („considerațiile personale”), lăsând documentele, cum spune, să vorbească în locul său. *Zidul de sticlă* este, într-adevăr o carte doldora de documente inedite, cele mai multe comentate obiectiv pe cât se poate, altele transcrise pur și simplu în *Anexele* capitolelor; capitole cu titluri expresive și delimitate cronologic cu rigoare istorică: *Anchetele, procesele, detenția (1957-1963), Primii ani în libertate (1963-1969), Adversarii, față în față (1969-1977), Îmblânzirea scorpiei (1977-1981), Alerta maximă (1981-1982), Adio, Europa! (1982-1986), Ultimii ani ai urmăririi, ultimii ani ai vieții (1987-1989)*.

Clara Mares reține, colaționează și comentează cu probitate toate informațiile secrete din dosare: procese verbale de interogatorii, concluziile perchezițiilor, convorbirile telefonice sau dialogurile de-acasă înregistrate cu microfoane ascunse și transcrise (în rezumate profane) de agenții urmăritori, scrisorile către prieteni interceptate de aceiași (unele copiate, altele păstrate drept corp delict), notele informative ale „turnătorilor” voluntari sau comentariile brute ale securiștilor șefi. Există în materia imensă ordonată expert numeroase detalii care fixează (sau chiar corectează) datele exacte ale biografiei tragice pe care exegeții de până acum ai lui I. D. Sîrbu le-au dedus doar din jurnal și volumele de corespondență. Cum este *traseul penitenciar* pe care autoarea îl reface cu precizie, uzând de actele oficiale: arestul M.A.I și penitenciarul Jilava (din momentul arestării, 17.09.1957), Gherla (18.03.1959), Salcia, în Balta Brăilei (10.09.1959), Periprava (6.012.1959), iarși Salcia (18.04.1960), Giurgeni (10.04.1962) și

pentru ultima dată la Periprava (20.05.1962), de unde este eliberat prin decretul de grațiere din februarie 1963. Sunt clarificate, de asemenea, datele celor trei condamnări succesive despre care vorbește Sîrbu în jurnal: prima, din 14 februarie 1958, la un an de închisoare corecțională; a doua, din 2 august 1958, când, în loc să fie eliberat, o comisie condusă de torționarul șef Nicolschi îl condamnă la 2 ani de muncă forțată în lagăr; ultima, cea mai aspră, din 16 decembrie 1958, la 7 ani de închisoare (până în 1965!).

Împrejurările nefavorabile ale condamnărilor sunt elucidate pe același teme documentar. Cu toate declarațiile veridice despre neimplicarea în dialogul dintre Doinaș și Marcel Petrișor din redacția revistei *Teatrul*, se vede că afirmația celui din urmă la interogatoriu a atârnat greu în condamnarea lui Sîrbu: „am stabilit ca aceștia să treacă la acțiuni subversive în momentul când vor fi anunțați de subsemnatul și să se conformeze instrucțiunilor ce le vor primi de la mine”. Dealtfel, autoarea investigației nu ocolește chestiunile delicate legate de rolul nefast al prietenilor pe parcursul anchetei. Printre martorii acuzării s-au numărat Ion Negoitescu (despre care am scris în altă parte) și Ștefan Aug. Doinaș. Este transcrisă, în context, pledoaria pentru Doinaș la procesul acestuia din mai 1957, deseori invocată de Sîrbu în confesiuni: „Este un om foarte bine pregătit din punct de vedere literar, a făcut cea mai vertiginoasă carieră literară, are un volum de mare valoare și Tudor Vianu l-a caracterizat ca cel mai bun poet(...) nu poate fi un dușman al regimului. El este fiu de țăran, eu sunt fiu de miner...Este un om care își iubește părinții și care niciodată nu a nutrit idei legionare, el totdeauna s-a manifestat pe linie democratică cu mare talent literar”. Se știe de abdicarea lui Doinaș care devine informator. Depoziția poetului se pare că nu s-a păstrat la dosar. Cred, însă, că mai gravă în condamnarea ulterioară a prozatorului este declarația parșiv-iresponsabilă a avocatului care îl „apără” pe Doinaș: „rămâne de neînțeles cum aceleași fapte auzite atât de Sîrbu cât și de Doinaș, pentru unul să constituie fapt penal, iar pentru celălalt să nu reprezinte nici un aspect penal”.

Din noianul de documente sunt comentate lămuritor și alte evenimente biografice învăluite în ceață: împrejurările călătoriei europene și ale obținerii bursei germane DAAD; tentativa eșuată de reabilitare juridică din 1969 după modelul prietenului Doinaș; convocarea la Securitatea din timpul grevei minerilor din 1977; încercările insistente repetate de a-l racola ca informator; cenzura și intervențiile din redacții și edituri pentru respingerea manuscriselor etc. Măsurile luate de Securitate pentru compromiterea

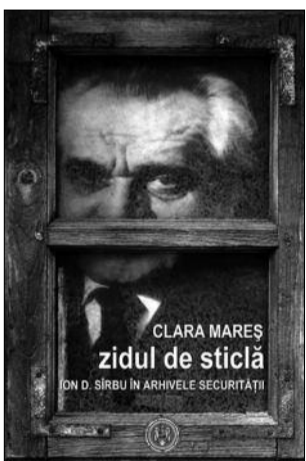
scriitorului merg până la propunerea de publicare a „unei serii de cronici nefavorabile” despre cărțile sale cu ajutorul „surselor” conspirative, redactori la ziarul local (Ionel Jianu, singurul identificat de cercetătoare din mulțimea de informatori) și revista „Ramuri”. Dar compromiterea definitivă derivă din acordarea pașaportului din 1981 prin care se insinuează că I. D. Sîrbu a devenit colaborator al Securității.

După discursul fără fisuri, fluent și deseori simpatetic, nu s-ar spune că autoarea *Zidului de sticlă* este istoric de meserie. Dar absența unei temeinice pregătiri filologice se întvede din rarele erori de informație sau interpretare. Cum ar fi enormitatea de a considera drama scriitorului german Wilhelm Meyer-Förster *Heidelbergul de altădată* o „variantă” a *Scrisorii pierdute* a lui Caragiale. („Sîrbu jucase în piesa *Heidelbergul de altădată*, variantă a *Scrisorii pierdute*, alături de Ion Negoitescu (Agamiță Dandanache) și Eta Boeriu (Zoe), regizată de profesorul Liviu Rusu...”; p. 32 ”). Ca să nu mai insist asupra preluării unor mărturisiri ale lui I. D. Sîrbu din jurnal și corespondență prin intermediul lui Daniel Cristea-Enache, citat ca atare, fără apud). Sunt stângăcii de istoric propriuzis care a citit cu maximă atenție documentele despre Sîrbu din arhiva ACNSAS, dar nu și literatura acestuia. Erorile puteau fi evitate dacă Clara Mares ar fi citit toate cărțile (nu multe) despre Ion D. Sîrbu și nu doar cele trei „Referințe critice de specialitate” indicate la bibliografie: Daniel Cristea-Enache, Lelia Nicolescu și Antonio Patraș; ultimul fiind și prefațatorul comprehensiv al acestei cărți. O carte, e adevărat, de referință obligatorie pentru viitorii biografi - sau monografi - ai lui Ion D. Sîrbu. Aceștia vor găsi în *Zidul de sticlă* cam tot ce le trebuie pentru a reconstitui exact viața tragică a scriitorului marginalizat cu operă postumă. Iar meritele sunt ale Clarei Mares.

\*

**N.B.** Chiar dacă a rămas fără sediu, Muzeul Național al Literaturii Române nu-și ignoră menirea de a marca evenimentele istorico-literare majore. De curând, prin inițiativa directorului muzeului, Ioan Cristescu, s-a desfășurat, în sala teatrului „Odeon”, Colocviul național *Cercul Literar de la Sibiu*, cu subiect aniversar și turnură evocatoare: 95 de ani de la nașterea lui *Cornel Regman și Ion D. Sîrbu*. Au participat critici și istorici literari pasionați de viața și opera celor doi cerchiști: Silviu Angelescu, Ion Vartic, Ștefăniță Regman, Jenő Farkas, Marta Petreu, Clara Mares, Florina Moldovan-Lirca și fondatorul casei memoriale „I.D.Sîrbu” din Petrila, Ion Barbu (subsemnatul lipsind din motive medicale). Moderatorul colocviului a fost Ion Bogdan Lefter.

Deși se atașează afectiv de subiectul cercetării, Clara Mares își reține îndeobște comentariile subiective („considerațiile personale”), lăsând documentele, cum spune, să vorbească în locul său. *Zidul de sticlă* este, într-adevăr o carte doldora de documente inedite...



Nicolae Oprea

Carte nouă

Dorin Ploscaru – Artă și rafinament. *Florăria Romantic* (Brumar, Timișoara, MMXII)

Dorin Ploscaru face parte din fecundul spațiu poetic de la Neamț, fiind ceea ce s-ar numi un optzecist întârziat, adăugându-se deci mai după 1990 grupului format din Adrian Alui Gheorghe, Aurel Dumitrașcu, Daniel Corbu, Nicolae Sava, Radu Florescu... El este preot la Piatra Neamț și realizator TV de emisiuni cu caracter creștin. Volumul acesta este un puzzle, alcătuit din șapte-opt-zece poeme scurte intersanjabile, alternând poeziile ludice cu cele profunde, în rândul acestora din urmă intrând și litaniiile creștine. Din sfera ludicului cităm: „inima mea din partea dreaptă/vede cu ochiul din partea stângă//mosella, mosella, mozzarella, pozarella/beatrigasse/pav-El, pavel/pav-El...” Din a doua categorie, ne oprim la: „cel mai simplu lucru/este să mori/cel mai simplu lucru/e să trăiești/cel mai greu/lucru este să mori/cel mai simplu lucru/e să trăiești...” Singura rezervă este aceea că, deși micile poeme de sub același titlu sunt

interschimbabile, poetul le numerotează, „tehnica” aceasta fiind pernicioasă. Dar, adevăratul poet Dorin Ploscaru este cel din poemele stranii, precum cel antologic intitulat *beam apă dintr-o căprioară*: „când prima dată/am pășit/în piatra de vioară//călcăm pe roua dimineții/ca pe un paviment/beam apă dintr-o/căprioară/cu trup curat/de hyacinth//mâinile-mi rămăneau/lipite/de trupul rece de/metal/văd și acum vâna/de apă vineție/țâșnind din gura-i/mică de caval”.



cronici

DAD

## Romanul „Vrăjmaș” – o altă mărturisire

După 12 ani de rătăcire „pe alte meandre literare”, am publicat un nou roman, intitulat „Vrăjmaș”, la Editura Polirom (colecția Fiction Ltd) – l-am lansat la Târgul de carte Gaudeamus, pe 23 noiembrie 2014, prezentat de trei critici de temut, ai României literare: Răzvan Voncu, Cosmin Ciotloș și Daniel Cristea Enache (moderator; au fost binevoitori toți trei, slavă cerului). Repet, după 12 ani am publicat un nou roman, și am avut emoții la lansare. Cine-și mai amintește? Până în 2002 am publicat patru romane (două scrise înainte de Revoluție, în 1984 și 1986, când aveam 34 și 36 de ani și n-am putut să le public, n-am atras atenția decât unor critici (care au scris despre ele și au inclus cronicile în cărțile lor), am primit și premii de complexitate (chiar dacă am fost nominalizat de „critici ai dracului”, inclusiv la premiile ASPRO sau ale UR), dar eu am înțeles că n-am convins „ca prozator”, cu atât mai mult cu cât nu am fost inclus în rândul celor enumerați în plutonul de prozatori care contează, nici măcar ca „poet care scrie și proză” (sunt atâția poeți care scriu proză remarcabilă, de la Mircea Cărtărescu la Varujan Vosganian, sau Gabriel Chifu și Daniel Bănuțescu, sau Adrian Alui Gheorghe și Simona Popescu). Așa că am stat deoparte 12 ani... M-a pus Necuratul și în 19 februarie 2010 am acceptat să deschid un blog-web ([liviuiostoiu.ro](http://liviuiostoiu.ro); și un ziar online, totodată, *Jurnalul de Vrancea*), îndemnat de Laurențiu Barbu, un poet rămas și azi debutant (risipitor cum e, a tot învățat în Italia secretele virtuale), cu care am făcut Revoluția la Focșani, cel ce avea să plătească și serverul care-l găzduia. Cum scriam seara zilnic pe blog o „poveste” (pe care o postam imediat), mi-a intrat în reflex (cum se spune) să scriu „proză” (de fapt scriam un text de frontieră, „ceva între genurile literare”). Am abandonat blogul în semn de protest, pe 21 august 2012, când Traian Băsescu a fost reinstalat la Palatul Cotroceni, nedemn (printr-un artificiu abuziv al Curții Constituționale), normal ar fi fost să demisioneze (în condițiile în care au votat 7,4 milioane de români pentru demiterea lui)... Am lăsat o lună, două să treacă fără să mai scriu nimic pe blog – eram însă „otăvit” de scrisul de zi cu zi al textelor de frontieră postate pe blog, nu-mi puteam „ieși din mână”. Motiv pentru care m-am hotărât să scriu pentru sertar pagini de proză, fără un scop. La lansarea romanului, în 23 noiembrie 2014, atrăgeam atenția că eu scriu spontan nu numai poezie, ci și... roman. Chiar, am scris proză spontan, fără să am idee dacă ajung undeva cu ea, dacă pot să închei un roman. De regulă romanele au subiecte „preconcepate”, construite din mers, eu am plecat la drum fără nimic. Scriam zilnic pentru sertar texte de frontieră, în genul celor publicate pe blog... Încet-încet m-am gândit să închei o nuvelă. După care am privit printre gene și mi-am zis că n-ar strica dacă aș pune la cale un roman pentru sertar. Am scris astfel la finalul anului 2012 (în preajma apocalipsei anunțate fix pe 21 decembrie 2012) și la începutul anului 2013 – până ce m-am oprit de tot în vară, nemaireușind să mă motivez să continui, probabil că epuizasem energia „automatismului” dată de scrierea zilnică pe blog. Natural, am uitat în sertar acest roman neterminat, încetul cu încetul. Evenimentele personale s-au precipitat, a apărut proiectul mutării domiciliului, al vânzării apartamentului din centrul Bucureștiului și al cumpărării altor locuințe (pentru fiu, și pentru mine și Doina Popa), la margine de București. O mutare te dă peste cap. În mai 2014, la Bookfest l-am întâlnit pe Silviu Lupescu, directorul general și patronul Editurii Polirom (el e și scriitor mai special, mai metafizic, mai pe placul meu, mai credibil-spiritual, iubitor de miracole – apropo, când împlinea 60 de ani, Silviu Lupescu declara: „Fac parte din

categoria celor pentru care totul este un miracol, cred. Și asta pentru că zodia mea e zodia Peștilor. Peștii sunt oarecum mistici de felul lor. La ei, sensibilitatea domină rațiunea. Și viața, și opera de artă, și cărțile, și iubirea – toate sunt un miracol, de vreme ce nimeni încă nu le-a putut explica”; ne despart trei zile de ziua de naștere, e normal să ne potrivim). De la Silviu Lupescu a pornit nebunia definitivării romanului lăsat de izbeliște, „Vrăjmaș” (aproape că-i uitasem personajele; reamintesc, scriu spontan) – el mi-a cerut să-l scot din sertar, să-l definitivez și să i-l trimit până la finalul lunii iunie 2014, n-am crezut nici o clipă că ar putea să treacă de lectorii Editurii Polirom (trei lectori!). N-o să mă mai lungesc. În ziua în care am fost anunțat de Ana Maria Tăbărcă (de la Promovarea Editurii Polirom) că au acceptat să prezinte romanul „Vrăjmaș”, la Târgul de carte Gaudeamus, „lupii critici tineri” Răzvan Voncu, Daniel Cristea Enache și Cosmin Ciotloș (de care pomeneam aici, la început; inițial pe listă a fost și Paul Cernat, de la *Observer cultural*, dar el n-a apărut la lansare, enigmatic), le-am scris pe 10 noiembrie 2014 un e-mail cu subiectul *O mărturisire legată de romanul „Vrăjmaș”* (respect modelul de e-mail așa cum e, fără diacritice, să fiu iertat):

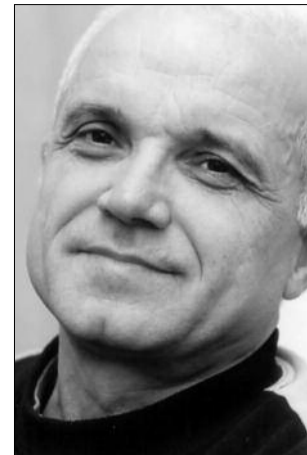
*Am înțeles de la Doamna Ana Maria Tabarca (Promovare) ca, la Targul de carte Gaudeamus, Editura Polirom va lansa romanul meu „Vrajmas” - mai exact, duminica, 23 noiembrie, la ora 15.30, cu dumneavoastra.*

*Va multumesc pentru bunavointa aratata, sunt onorat si bucuros, va dati seama, ca ati acceptat sa-mi fiti alaturi la o lansare de carte care ma depaseste...*

*Am emotii, daca va dezamagesc? Atunci cand am predat romanul „Vrajmas” (pe 30 iunie 2014), i-am scris directorului-patron Silviu Lupescu: Ca idee, sa puteti avea o perspectiva aiurea, romanul „Vrajmas” calca intr-un fel pe urmele lui Haruki Murakami (cel calm, nespectaculos, curgator, reflexiv din „Padurea norvegiana”), chiar daca e cu totul altceva... Am tot ezitat sa-l trimit, tocmai fiindca nu e un roman cu care suntem obișnuiți în literatura romana (sunt si eu cititor de romane originale romanesti, fireste), el bate altfel campii... Eu am scris literatura de frontiera de cand ma stiu (inclusiv cartile mele de versuri sunt la limita, la fel cele patru romane pe care le-am publicat, sau cartea de teatru, sau cele trei carti de memorialistica-jurnale) - am incheiat citatul... Intre timp m-am gandit sa ma inchid in particular intr-un triunghi de mari prozatori straini in viata, pentru protectie in fata propriilor ochi: Orhan Pamuk („Ma numesc Rosu”) - Michel Houellebecq („Platforma”) si cel pomenit, Haruki Murakami („Padurea norvegiana”) - pun un titlu de carte din fiecare, reper), toți amatori de jurnale sau explicatii spirituale (nu stiu cum altfel sa le spun), in care realitatea si irealitatea coexista natural. Sunt sigur ca niciunul din cei trei, daca ar fi scriitor roman, n-ar fi considerat scriitor mare (si cartile lui ar trece neobservate, daca nu etichetate drept ciudatenii), ci scriitor marginal (scriitorii considerati mari la noi sunt cei care sunt cu picioarele pe pamant, si intre altele au carti cu subiecte rotunjite, nu fragmentate). In proza romaneasca in aceste vremuri de postmodernism nu ma simt in apele mele, e o epica setata pe un tipar pe care nu-l impartasesc decat tangential. Daca nu cumva eu sunt un prost cititor de proza. Am scris romanul „Vrajmas” inainte de a-i citi pe cei trei - sunt un caraghios, n-o sa credeti, i-am tinut departe, fiindca am preferat literatura latino-americana si pe cea spaniola-portugheza, avand prejudecati libertine. Dupa ce am scris „Vrajmas” la*

*finalul anului 2012 si inceputul lui 2013, l-am pus in sertar. Numai ca i-am citit la finalul lui 2013 pe cei trei (dintr-o pornire intuitiva, inexplicabila) si am hotarat sa scot din sertar romanul meu. Ii datorez lui Silviu Lupescu (l-am intalnit la Bookfest, in mai 2014), in exclusivitate, publicarea - in luna iunie 2014 am definitivat romanul „Vrajmas” la cererea lui, in conditii de stres (ma mutam). In sfarsit, sa ma iertati daca nu va sunt pe plac si veti considera ca ati pierdut timpul citind (sau incercand sa cititi) romanul „Vrajmas”. Va raman oricum dator. Cu cele mai bune urari,*

LIS



Liviu Ioan Stoiciu

Am redat la rece, pe scurt, povestea apariției romanului meu „Vrăjmaș”. La lansarea lui, la București, pe 23 noiembrie 2014, am aflat că „Vrăjmaș” e o carte „grea” pentru cititorii obișnuiți. Pentru curioși (pentru a mai devoala din conținutul romanului) redau și e-mailul trimis lui Carmen Parii, de la Departamentul Grafică al Editurii Polirom, în care mă explic, simplificând subiectul:

*M-am gandit sa va fac un mic rezumat al subiectului romanului Vrajmas, poate gasiti un raspuns (o preferinta sau o sugestie, cum spuneti) pentru coperta cartii: un calugar tanar paraseste schitul de pe Ceahlau (el a fost profesor de geografie pana sa se calugareasca), e obsedat ca diavolul l-a impins sa faca un asemenea pas (dupa ce castiga la loto niste bani) si ca a fost afurisit de staret, traieste o poveste de iubire cu o frumoasa functionara la banca la Bacau si pleaca de nebun cand are primul semn ca e posedat, ajunge ca turist la manastiri de langa Bucuresti, nestiind cum si unde sa-si vindece sufletul. La Manastirea Balamuc-Sitaru e aratat cu degetul de un calugar ca el e insusi Vrajmasul, calugar pe care-l descoperă dupa cateva zile mort in padure, se teme ca va fi el acuzat ca l-a omorat si fuge,*



*tot ca turist, in Grecia, sperand sa ajunga pe muntele Athos. Tanara functionara la banca ramane gravida cu el, el nu stie... Suntem in anul cand se anunta sfarsitul lumii fix la 21 decembrie 2012. In paralel, un ziarist la 62 de ani din Bucuresti aduna documente legate de apocalipsa anuntata si tot incerca sa ia legatura cu o entitate din viitor sau dintr-o lume paralela, invizibila noua, care sa-i dea clarviziune si putere de creatie, sa uimeasca lumea (convins ca toate inventiile si capodoperele pe planeta au fost inspirate de catre structuri extraterestre, interesate de evolutia omenirii). Acest ziarist avea puteri telepatice, dar nu era constient de ele, reusea sa influenteze si gandirea calugarului mai mult sau mai puțin posedat, cu care era compatibil... Etc.*

*Am reusit sa va amuz?*

*Cu drag,*

*Liviu Ioan Stoiciu*

**Scriam zilnic pentru sertar texte de frontieră, în genul celor publicate pe blog... Încet-încet m-am gândit să închei o nuvelă. După care am privit printre gene și mi-am zis că n-ar strica dacă aș pune la cale un roman pentru sertar.**

## Vasile Călinescu



### Învățătorul

*Se dedică lui A.*

Trezește-te învățătorule  
lucruri mari ai de făcut azi!  
trebuie să veghezi... mereu să veghezi  
tinerețea poezilor glorioși gata oricând  
să fugă în vârsta a treia  
și să se închidă în casele lor  
ascunse vulgului idolatru  
tu trebuie să-i ții pân` la istov  
în perfectă stare de creație  
să le aerisești mereu interioritatea  
pândită de pericolul desensibilizării  
postmoderniste  
și de ravagiile dezalcoolizării impotente;  
sunt alunecoși atinșii de politropie  
gata să se piardă pe ei pentru a deveni  
altceva  
blestemata căutare de sine  
învățătorule;  
inculcă-le fermitatea voinței de putere  
curajul inlucid (luciditatea e doar moartea  
creației)  
cândoarea iedului părăsit pe izlazul sterp  
fără iarbă  
dar și singurătatea  
singurătatea pură și simplă  
în care parcă mai e ceva de făcut.

Hai... învață-i acum  
nu-i părăsi  
...că se pierd!

### Înălțimea portarului

de-atâtea ori te-am văzut cum dormeai  
pe gardurile colibe mele chinuită de vise și  
somm  
și n-ai vrut să vii atunci când te-am chemat  
doar el portarul cu nasul lung și umflat  
ca vulturul negru împușcat în ureche  
a răspuns la chemare;  
pe clădirea înaltă păzită de el  
era un anunț despre mine  
despre bogățiile strănse-n războaiele hunice  
și despre amoruri cu femei renumite  
posesoarele picioarelor albastre  
cu sexul rezemat  
de iarba vrăjită a mijlocului de septembrie  
tu te-ai speriat și-ai adormit din nou  
pe gardurile colibe mele  
albe  
de-atâta somn și căldură  
iar portarul... portarul cu nasul lung și  
umflat  
a zburat  
toemai în vârful clădirii pe care o păzea  
ca un vultur negru împușcat în ureche.  
de un vânător  
decedat în aceleași... mereu aceleași  
hunice războaie.

### Arătări și Ascunderi

Nespus de multe se produc și se petrec ...  
dar se arată...  
în toată goliciumea lor  
fremătătoare.  
În schimb... așa, puține se ascund...  
de cum se nasc  
sau sunt deja ascunse  
`nainte de-a se naște  
sau... poate stau pierdute printre arătări

Supuși suntem celor ce doar se-arată  
și se petrec...clipă de clipă;  
de ele fascinați;  
doar arătare viața ni-i  
și moartea-i tot o arătare !  
căci după arătări ne rostuim  
ne vindem, ne întocmim, ne încolăcim  
și ne petrecem.  
... zicea.

Neînțeleasă, neafată,  
ascunderea...  
ne-muritoare  
pare-a se ascunde chiar de ea,

ascunderea, cea liberă de toate.  
și pentru toate un temei.  
...zicea.

### Ce vis frumos

Aduși am fost pentru a fi  
sau suntem pentru-a nu mai fi?  
cât eu n-am fost  
puteam să fiu cândva  
...cât de târziu  
și poate cineva mă aștepta  
să viu.  
Când ajunsei să fiu,  
doar șansa de a nu mai fi o am.

Stă moartea-n noi  
precum otrava-n vipera cu solz cornos.  
Reptila-i viperă doar prin strelicea de  
otravă  
iar eu sunt este ...doar prin ea,  
ființă minusculă  
ce-ntruna mă pândește  
secundă cu secundă.

Și nici nu știu să otrăvesc  
doar ce sunt otrăvit treptat,  
cu mustul ei  
pe care uneori  
îmi vine să-l degust  
o, vai.

Da, da... noi suntem  
numai pentru-a nu mai fi!

Să fi rămas  
- ce vis frumos!-  
doară cu visul de a fi!

### E bine

e ploaie cu broaște pe-afară...  
temelii se des-noadă  
și broaștele-mi intră în casă  
și casa-mi plutește nebună  
pe ape la vale...  
nu-i nimeni să mă salveze  
de broaștele proaste.  
să mă salveze de ploaie  
de mine  
de viață  
de moarte  
de toate

și începe să fie chiar bine!

### ELEGIA TIMPULUI Umbra ucigașă

Numai prin mine timpule tu ești!  
prin mine curgi înainte și-napoi,  
prin mine doar te odinești și stai,  
prin mine mori și-apoi re-învii,  
...dar fără mine.  
În toate ești doar umbra mea  
prea bine știi.

Eu te măsoar!...  
te fac mai lung sau te scurtez  
fragmentele-ți le-adun într-un întreg,  
un titlu-ți dau...  
și demnitate și ținută  
și înțeles îți dau tot eu  
numai prin mine...tu devii ceva și cineva.  
altfel, mogâldă-ncremenită ai fi  
cu fără ai fost cu fără ești cu fără de a fi să  
vii

Dar umbră fiind, mă porți în moarte  
și osândit vei reveni  
tot umbră-timp.  
o umbră paricidă... a altuia la rând.

### Elegia lui qui prodest

La ce bun imensitate de baloane cu idei  
ce freamătă patetic pe-un cer așa  
aglomerat  
și ostenit?

Căci firele de iarbă cresc de la sine tot în sus  
iar galaxiile petrec tot după legea lor  
cea dincolo de bine și de rău  
în timp ce apele numai la vale curg  
și-n stoluri suave păsări tot vin și pleacă  
întru aceeași destinație  
la vreme numai de ele cunoscută  
iar lumea... ursita își deplânge  
mai mult ca altă dată.

Noi? ...tot niște nimeni  
cu fără șansa de a fi,  
ne înghesuim bezmetici  
prin porturile aglomerate  
să prindem o corabie în derivă.

Eu? ...aceiași urât îl duc în mine  
și tot atât consum din el  
și tot atâtea întunecimi îmi umplu fruntea  
și tot atâtea baloane cu iluzii  
plutesc pe cerul meu interior

olimpiana,  
cu detașarea-i din vecie  
habar nu are,  
cât va mai fi să fie.  
de zarva și jocul fascinant  
al bietelor idei!...

### Exaltări regale

înfășurat în umbra mea  
mă tot rostogoleam pe scări în jos;  
regele mă îmbrâncise  
cu soața sa regină  
pe-ai cărei săni...crescuse abrupt  
livada aceea de pomi fructiferi  
invadați de furnicile flămânde  
cu ochi bulbucați;  
chiar după consiliul de coroană din noaptea  
cu semne nefaste  
regele m-a îmbrâncit și mi-a spus  
„eu voi pleca în urma ta călare  
cu coroana pe cap să vedem  
cine ajunge mai repede în adâncul  
prăpastiei”  
m-a depășit curând  
umbra mea avea melancoliei  
și se oprea din loc în loc să reflecteze  
...era o introvertă din copilărie umbra mea;  
pe la mijlocul drumului  
majestatea mi-a trimis chiar un mesaj  
să nu mă tem îmi spunea  
și-am mers mai departe  
rostogolindu-mă  
pe scări de viață și de moarte  
înfășurat în umbra mea  
din ce în ce mai ostenită  
și absentă  
că nici nu mai putea vorbi  
nu mai avea cuvinte pur și si simplu  
umbra ce mă-nvăluia în drumul  
spre prăpastie...  
un drum... așa de singur...așa pustiu!

### Fragment odihnitor

Ce flori duminicale  
desenau păsările acelea călătoare  
pe cerul de piatră!  
chiar lilieci în insomni alcoolice  
concurau cu energii și talente  
numai prietenii mei...un el și o ea  
refugiați într-un hambar  
de ape turburi luat la vale  
stăteau întinși  
gândind neutru și fumând  
iar paharele pline  
dansau muribund  
fără pic de prejudecăți  
în timp ce eu ...eu cel de dincolo  
contemplam  
ceea ce dispăruse subit...  
iar șobolanii ființe fremătătoare  
se îndreptau excitați  
spre patul meu de la etaj  
îmbrăcat în cearșafuri orbitor de curate.

**La ce bun  
imensitate de  
baloane cu  
idei**

**ce freamătă  
patetic pe-un  
cer așa  
aglomerat  
și ostenit?**

**Căci firele de  
iarbă cresc de  
la sine tot în  
sus**

**iar galaxiile  
petrec tot  
după legea lor**

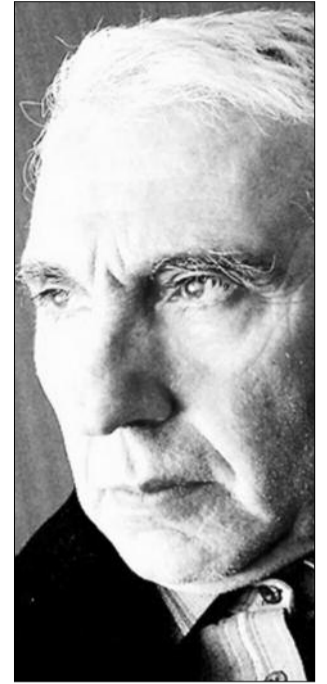
**cea dincolo de  
bine și de rău**

**în timp ce  
apele numai  
la vale curg**

**și-n stoluri  
suave păsări  
tot vin și  
pleacă**

**întru aceeași  
destinație**

**la vreme  
numai de ele  
cunoscută**



## De când mă știu

De când mă știu am strâns cuvintele care m-au îndrumat să Te găsească în zbor de vultur, de cocor, de buburuză, ori prin albastrul spectral din adâncul ceresc.

De când mă știu Te caut cu nădejde prin frumusețea anotimpurilor trecătoare, prin roșul macilor, prin verdele din frunze, prin munți, pe dealuri și prin râuri, și printre grânele unduitoare.

De când mă știu, îmi îndrept gândul către icoana înrămată în mister – icoana Ta la care țin atât de mult încât nu mi-ar ajunge s-o privesc nici de-aș avea timpul să dau cu pasul distanței, dus-întors, de la pământ la cer!



## Cu brațele deschise

Doamne, îngerul la care m-ai dat în grijă nu mai este atent încotro mă îndrept, nu mă mai întreabă dacă e bine ce fac; șade trist pe umerii mei, uneori picotește, alteori încearcă să zboare.

L-am dus la doctorii din lumea largă, am fost cu el și la cei din adâncuri marine și la cei din înalta slavă. Nimeni nu știe ce suferință are, la nimeni nu a spus ce-l frământă și nici după ce taină tânjește.

Sunt ani de când stau în genunchi și mă rog:

pavăza mea curată și sfântă spune-mi ce este în sufletul tău, ce neîmplinire te doare, secretul acesta nimeni n-o să-l afle, încă ești tânăr, smerit și frumos, încă ai straietele neîntinate, stai până la capăt nădejde și scut pentru mine.

Stai izbăvirea mea și îmi vorbești, în graiul tău serafic, despre cum să mă opun ispitelor care mă trag, din ce în ce mai insistent, spre locul unde întunericul așteaptă, cu brațele deschise, în prag.

## Un alt loc

La orice pas suntem chemați să privim clepsidra îngăduinței, și noi tot nu vedem că se apropie ziua când se va trece pe rol cercetarea ființei. Vom fi întrebați de ce am pus pe foc arbori cu frunzele verzi, de ce am jertfit făpturile tale, și chiar pe fratele nostru, Abel, l-am ucis.

În zadar căutăm: nu vom înțelege cum te-ai gândit să ne modelezi din țărână și să ne dai suflare numai cât să ajungem la casa noastră din humă. În necuprinsa Ta răbdare iartă ignoranța noastră,

iartă-ne și pentru timpul zadarnic pierdut! Preabunule, nu ai găsit alt loc de unde să iei lut?

## Când macii înfloresc

Pe Muntele Tabor, atâția și atâția maci, ca la un semn, au dat în floare. Iisus le-a mângâiat petalele zicând: *de-a pururea menirea voastră este să răsăriți la începutul verii pe margine de drum – a fiecărui drum ce duce înspre Splendoare.*

Preabunule, au răspuns macii, îți mulțumim pentru îndemn! Noi astăzi am urcat pe Muntele Tabor să ne rugăm la Cel ce a desăvârșit perfecțiunea noastră și ne-a dat pruncă, prin roșul din petale și verdele din trupuri, să păstrăm

neîntinate nuanțele culorilor complementare.

S-au arătat, acolo sus, Moise însuși și însuși Profetul Ilie. Și glasul Domnului, din slăvi, s-a auzit: *Acesta este Fiul Meu Cel Preaiubit!*

De-atunci, în fiecare primăvară, este sărbătoare când macii înfloresc, odată cu salcâmi, să-L însoțească pe Mântuitor la ceruri, cu cântece de laudă și de iubire, în ziua de Înălțare!

## Strângerea de mână

Nămeții au crescut. Afară este ger. Se lasă întunericul. Și Tu, Preabunule, vrei să Te duci în necuprinsele tale ținuturi înfrigorat?

Rămâi să Te adăpostești în căsuțele noastre sumar mobilate. Ne vom hrăni cu boabe fierte de porumb, cu semințe de mei și cu prune uscate.

Iar seara, la ceas înălțător de rugăciune, când la fereastră or să bată razele de lună, eu Ți voi spune propria poveste ca legătura dintre noi să fie, totdeauna, strânsă precum a palmelor în strângerea de mână.

## Cred

Din înaltul cel mai înalt, să îți înduioșezi inima încă o dată și să zici – cum ai mai zis atât de bine – „să se facă lumină!” : lumină în adâncimile din ape, în miezul din sămburi, în pietre, în trupul arborilor, în prea adâncul din humă, lumină și în necunoscutul din mine.

Cred, așa cum cred în TRINITATE, că ecourile rugilor mele nu vor bătea în zadar la poarta ce duce spre Tine.

## Jertfa

Astăzi, în Vinerea Mare, Fiul Omului va fi suit pe cruce.

Cununile, inclusiv cele împletite din măcăcini, vor plânge împreună cu Sfânta Vineri.

Vor plânge în șoapte până când se va aprinde peste tot, de la sine, lumina în miezul de noapte.

Atunci, o bucurie lăuntrică îmi va cuprinde ființa alungându-mi toate tristețile din sânge.

## Obiceiul locului

Doamne, îndură-Te de mine, neputinciosul, și trimite-mi, prin îngerul meu păzitor, un chiup plin cu apă din aval de locul unde vărul Tău, Ioan, te-a botezat.

Tu știi atât de bine cu câtă nerăbdare am să beau, pe nemâncate, în fiecare dimineață câte trei înghițituri: să se usuce gândurile dușmănoase, să se usuce asemenea ardeilor pe care, după obiceiul locului, îi ținem, la uscat, pe ață.

## Aș vrea

Aș vrea să pot cuprinde depărtarea ce-a fost atâta vreme între noi, aș vrea, din când în când, să vină pe la mine *Harul* să mă-nvețe – pe înțelesul meu de-atâția ani pierdut – cum să mă apropii cu credință, cu dragoste, dar și cu frică de Cel care, în nemărginita Lui iubire și încredere, m-a plămădit din lut!

## Ar fi atâta de frumos

Preabunule Judecător, atâtor erori le-am oferit găzduire, sau le-am îndeplinit câte-o dorință... În timpul acela credeam că sunt trecătoare, sunt nevinovate și, desigur, demne de iertat.

Ca orice muritor, am greșit. Recunosc, sunt mult prea vinovat. Și totuși, am o rugămintă: Preamilostivule, mai lasă-mi vreme pentru ispășire și pentru căință!

La vremea Învierii, toate vor sta la vedere așa cum stau, la mânăstire, raclele cu moaște.

De-ar fi să crăp și de rușine, de-ar fi să intru iarăși în pământ, tot le voi recunoaște.

Doamne, Tu decizi ce rânduială mă așteaptă. Eu, de pe acuma-Ți, spun: ar fi atâta de frumos dacă mi-ai îngădui să stau în grădina Ta, – fie și în chip de chiparos!

Din volumul, **Pe Muntele Tabor**, în curs de apariție la Editura Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului

**În zadar  
căutăm: nu  
vom înțelege  
cum te-ai  
gândit să ne  
modelezi din  
țărână  
și să ne dai  
suflare numai  
cât să  
ajungem  
la casa  
noastră din  
humă.  
În necuprinsa  
Ta răbdare  
iartă  
ignoranța  
noastră,  
iartă-ne și  
pentru timpul  
zadarnic  
pierdut!  
Preabunule,  
nu ai găsit alt  
loc de unde să  
iei lut?**

Din poezia lumii

## Aimé Césaire (1913-2008), Martinica-Franța

În prezentarea și traducerea lui Leo BUTNARU



Poet și om politic francez din Martinica. Unul dintre fondatorii mișcării literare negroide. Combatant anticolonialist. Împreună cu Alioune Diop a editat revista „Présence africaine”. Adept al suprarealismului. După moartea sa, mai multe personalități ale culturii și vieții politice franceze au susținut ideea ca sicriul său să fie depus în Panteonul din Paris, însă poetul dorise, testamentar, să fie înmormântat în patria sa. În aprilie 2009, la Panteon a fost organizată

o ceremonie de omagiere națională a lui Aimé Fernand David Césaire, „marcându-se astfel recunoștința Franței în ansamblul ei”, cu această ocazie fiind instalată o placă comemorativă. Dintre cărțile publicate amintim: „Cahier d'un retour au pays natal” (1943); „Les armes miraculeuses” (1946); „Discours sur le colonialisme” (1951); „Cadastre” (1961); „La Tragédie du roi Christophe” (1963); „Une Saison au Congo” (1967).

### Soarele și apa

Apa mea nu ascultă  
apa mea cântă ca o taină  
Apa mea nu cântă  
apa mea exultă ca o taină  
Apa mea lucrează  
străbătând radios stufărișul până-n laptele  
zâmbetului  
Apa mea e un copil mic  
apa mea e un surd  
apa mea e un gigant care-mi ține pe piept  
un leu

O vin  
vastitate imensitate  
pentru biserica privirii tale complice și  
sompțuoasă

### Tam-tam I

Lui Benjamin Péret

în același fluviu de sânge al pământului  
în același sânge al soarelui spart-țândări  
în același sânge a o sută de cuie ale soarelui  
în același sânge al sinuciderii animalelor în  
foc  
în același sânge al cenușii sângelui sării  
sângelui sângiurilor dragostei  
în același sânge incendiat de pasărea foc  
bâtlani și ulii  
avântați spre-nălțimi incinerati de ele

### Spirale

noi mergem

atârnă preșuri de papură

(călăul a uitat să-și facă ultima toaletă)  
noi mergem

brațe frumoase atârnând ca ferigile și  
fluturând a despărțire  
când nimeni nu aude noi mergem

ierburi înalte rup inima exact în momentul  
în care phoenix renaște  
din cea mai înaltă flacără care o devoră  
noi mergem noi coborâm arborii își ascund  
fața

și visele lor în scheletul brațelor lor  
fosforescente

cercurile pâlniilor se închid din ce în ce mai  
repede  
acesta e capătul infernului  
noi ne târâm noi înotăm

noi înfășurăm tot mai strâns adâncurile  
pământului  
ranchiunile oamenilor resentimentele  
raselor

și resacuri abisale ne aruncă

într-un hățis de liane

de stele și de frisoane

### Transmisiune

surplus

eu l-am distribuit în ridurile drumului

hârtoape grele forțele nu se epuizează atât  
de repede

atunci când nu e decât o depozitare fragilă,  
de cât e prețul celor care au avut șansa de a  
fi fost recoltate?

un semn

un nimic

o lumină la poalele cerului

o flacără născută din pământ

un cutremur de aer

un semn că nimic nu este mort

eu am țipat:

voi nu aveți dreptul să lăsați să se întrerupă  
linia de transmisie

eu am țipat: bufoneria neuronilor  
e suficientă pentru a elibera de  
responsabilitate craterul vulcanic

eu am țipat când se producea ruptura  
violentă

însă timpul mă încolăci până în rădăcina  
intactă.

### Odă Guineei

Și pentru soarele care instalează pe pielea  
mea o uzină de forțe și de vulturi

și pentru vântul de peste trăinicia dintelui  
meu complicându-și trecerile judecăților sale

și pentru negrul din lungul mușchilor mei  
în dulcea insolentă a sevelor care urcă

și pentru femeia culcată ca un munte slăbit  
și supt de liane

și pentru femeia dintr-un cadastru  
necunoscut unde ziua și noaptea  
joacă la numărătoreala de degete a apelor  
izvorului și metalelor rare

și pentru focul femeilor unde eu caut calea  
ferigilor și cea spre Fouta-Djalou  
și pentru femeia închisă în nostalgia ce se  
deschide

EU  
TE  
SALUT

Guineea unde ploile sparg înaltele  
cocoloșe ale vulcanilor  
ca un sacrificiu al vacilor pentru foamea și  
setea miilor de copii denaturați

Guinee strigătul tău mâna ta răbdarea ta  
totdeauna ne lasă pământuri arbitrare

și când voi fi ucis spre Ophir  
ele nu mă vor ști nicicând amuțit de dinții  
mei de pielea mea care le face  
un fetiș de paznic feroce al deochiului

cum mă mai scutură și mă devoră solstițiul  
tău în fiecare din pașii tăi Guinee  
mută în mine ca în profunzimea astrală a  
meduzelor

### Grifonul

Eu sunt amintirea ce nu atinge pragul  
rătăcind în uitarea-n care se oglindește  
absintul  
când suflă inima nopții mutând steaua  
căzută pe unde stăm noi și contemplăm

Cerul gurii a prins noua conștiință a cremei  
din  
proaspăta nucă de cocos spartă

Anzii scuipați și sacrii munți Mayumbé  
unicul naufragiu în care ochiul ne scufundă  
velierul  
când sufletul de-a dreptul nebun-nebun  
e-n norii ce-mi vin în peștii zăvorâți  
eu mă reîntorc să bântui printre sinistre  
întâmplări

### Piața perturbărilor

Un fulger robust amenință fruntea mea cea  
mai  
de neatins din lume  
în tine lumina văduvă a amurgului din  
orașele înjunghiate de păsările împrejurimilor

Păziți-vă de corbul care nu zboară  
acesta e capul meu extras din potou pus pe  
umerii mei erupând  
cu un vechi strigăt ce străbate măruntaiele  
și jgheburile

Făgașe făgașe lapte dulce mangalul jarului  
și al aliorului.

### Derizoriu

(Răvaș către un prieten de departe)

Eu nu sunt răstignit pe cele mai absurde  
stânci  
Niciodată nu am fost vizitat de vreo eroică  
faptă înaripată

Din abis nicio corală nu urcă spre mine  
Decât uneori sughitul vreunui naufragiat  
Este inutil de precizat  
Că eu nu dispun de o stare civilă stabilită  
Prin evidența purei nostalgii

Nu sunt zdruncinat de niciun clonț  
complezent  
Neamenințat de ceilalți cu răzbuarea  
Dificultățile retrovizoare  
Sunt compensate perfect de lărgirea  
viziunii

Eu nu răspândesc panică  
Nu rumeg remușcări  
Nu fac decât să ciugulesc câte ceva prin  
anotimpuri

Căutând răstimpul unei scurte străluminări  
(A timpului zis mort)  
Urma unei comuniuni pierdute  
Unde e jinduită ordinea

P.S.

Iar dacă toate sevele vor fi abolite  
Și curentul își va refuza prezența  
Și dacă alizeul va eșua  
Și pân-la mine nu vor ajunge polen și nisip  
natal

De la mine însumi spre mine însumi  
Va continua neliniștită o cărăruie  
Oferindu-mi propria-mi tăcere  
Până dintr-odată din golul suferinței  
Jubilația bolnavă va erupe-n magma  
solitară  
A cavalerului timpului și spumei

**Eu nu sunt  
răstignit pe  
cele mai  
absurde  
stânci  
Niciodată nu  
am fost vizitat  
de vreo eroică  
faptă  
înaripată  
Din abis nicio  
corală nu  
urcă spre  
mine  
Decât uneori  
sughitul  
vreunui  
naufragiat  
Este inutil de  
precizat  
Că eu nu  
dispun de o  
stare civilă  
stabilită  
Prin evidența  
purei  
nostalgii  
Nu sunt  
zdruncinat de  
niciun clonț  
complezent  
Neamenințat  
de ceilalți cu  
răzbuarea**

traduceri

## Dumitru Crudu



## UN FILM DE GROAZĂ

vecină din dreapta mea, o bătrână cu o față palidă și cu niște ochi înnebuniți de spaimă. Ca să nu audă vocile din televizor își astupase urechile cu degetele și ca să nu vadă imaginile care se derulau în fața ei se legase la ochi cu o batistă neagră.

M-am gândit: oare cum o să ajungă bătrâna asta până la Brașov? Ori de câte ori merg în România se repetă aceeași istorie. Nu există autocar care să se îndrepte spre Brașov, în care să nu se difuzeze vreun film de groază. De ani de zile, traversez România, dintr-un capăt în altul, uitându-mă la filme de groază, cu volumul dat la maximum, dar abia acum pentru prima dată am simțit cum îmi crapă răbdarea și am alergat spre scaunul șoferului.

După ce am ieșit din Iași, am simțit că îmi intră muștarul în nas. Nu se mai putea așa. Am sărit în picioare și am alergat pe coridorul lung dintre scaune.

-Domn șofer, cât se mai poate? Opriți porcăria asta!



Și chiar era o porcărie. O porcărie de neimaginat, pe care fusesem condamnat s-o urmăresc de când ieșisem din vama Sculeni, după ce șoferul băgase în televizor o casetă cu un film de groază american, dublat în rusă, la care toată lumea se uita cu gura căscată. Eu aș fi vrut să citesc ceva sau să mă uit pe geam, dar nu puteam face nici una și nici alta, din cauza vocilor care zbierau din cele două televizoare instalate în autobuz, unul în spatele meu și altul în fața mea, zbierau în rusește după ajutor și asta în timp ce în dreapta și în stânga mea se derulau cu încetinitorul priveriștile Iașiului, la care nu mai puteam fi atent din cauza aceluia film de groază.

Nu aș fi sărit însă în picioare, dacă nu aș fi văzut cum suferă o

Șoferul-un tânăr supărat rău-nu numai cu nu a stins televizorul, dar a dat sonorul și mai tare. Nu m-am lăsat nici eu. M-am întors spre colegii mei de salon și i-am rugat să intervină. Dar, în loc să se solidarizeze cu mine, aceștia au început să țipe să mă potolesc odată și asta în condițiile în care, mulți dintre ei, se uitau pe geam. Le-am amintit asta și atunci ei i-au cerut șoferului să mă ignore. L-am rugat pe șofer să pună o comedie ceva, dar el nu vrut. Nu au vrut nici ceilalți călători.

-E un nebun, domnilor, țipă cineva.

-Tipii ăștia care stau prost cu nervii, sunt tare periculoși, ia vedeți, nu are vreun cuțit în geantă, mai răcni cineva.

Șoferul îmi ceru să mă întorc la locul meu și eu n-am vrut. Bătrâna aia care își băgase degetele în urechi și se legase, cu o batistă neagră, la ochi - iată ce mă făcea pe mine să nu dau înapoi. Dar nici șoferul nu vrut să cedeze, mai ales că avea susținerea aproape a tuturor călătorilor, exceptând-o pe bătrâna aia nefericită, care nu mai știa pe unde să-și scoată cămașa. Ceea ce urmă însă depășiră toate așteptările mele. Șoferul opri autobuzul și mă somă să aleg: sau mă potolesc, sau mă dă jos. Eu am insistat din nou să schimb filmul și atunci, ajutat și de câțiva călători, mă îmbrănciră afară din autobuz. Geanta mi-o aruncară după ce autocarul se mișcă din loc. Rămas singur pe șoseaua întunecoasă, nu m-am gândit la mine, ci la bătrâna aia nefericită, care își băgase degetele în urechi și se legase cu o batistă neagră la ochi. Tropăiam pe dunga șoselei, ca să mă încălzesc, dar mă gândeam la sărmana aia bătrână, îmbrăcată din cap până în picioare în negru, probabil că mergea la o înmormântare.

Ploua cu găleata, și era două noptea. Luminile unui oraș zvâcneau undeva la orizont, dar în jurul meu se întindea, atât în stânga, cât și în dreapta mea, un camp pustiu. După o răscruce, ploaia se transformă în zăpadă și vântul mi-o aruncă cu putere în față. Eu mergeam din ce în ce mai repede, deplângând-o pe sărmana bătrână, pe care nu mai avea cine s-o ajute. Chiar îmi era milă de ea.

După o altă răscruce, brusc, o haită de maidanezi, se repezi din toate părțile să mă muște. Răcneam ca un apucat și îi izbeam cu geanta în bot, din toate puterile, dar câțiva dintre ei își împlântară colții în pantalonii mei, sfâșiindu-mi-i. Nu știu cum se întâmplă însă, dar cu cât mă împotriveam eu mai mult, cu atât și aceștia deveneau mai agresivi. Mă ataca și din față, dar și din spate. Mă ataca și din stânga, dar și din dreapta. Un dulău îmi sări în spate și îmi zdrențui geaca.

Un autobuz apărut din neantul câmpiei, cu farurile orbitoare, îi puse pe fugă. Dădeam disperat din mâini și mașina se opri. Nici nu știu cum am reușit să urc în salon, pentru că picioarele îmi patinau în toate părțile.

Autobuzul mergea spre Brașov. După ce mi-am plătit călătoria, și m-am așezat pe un scaun din fund, am auzit niște răcnete în salon și mi-am ridicat ochii în sus: pe un ecran care se înălța în fața mea se derula un film de groază, același film de groază, cu sonorul dat la maximum.

## Henry Wadsworth Longfellow (1807-1882)

## Excelsior

Traducere de PROCOPIE CLONȚEA

Prin sat în Alpi pe înserat  
Un tânăr pasul și-a purtat,  
Prin viscol gheață străbătând,  
Un stindard straniu el purtând,  
Excelsior!

Cu chipul trist și-n ochi avea  
Luciri c-atunci când tragi sabia;  
Străinu-i grai suna ciudat  
Părând din corn  
de-argint cântat,  
Excelsior!

În case focul pâlpâia  
Și jarul tainic scânteia;  
Pe culmi luceau  
sticliri de gheață,  
Și el gemu, crispat la față,  
Excelsior!

Prin pas, nu! Zise un bătrân,  
Nămeții-s mari și-i vânt nebun,  
Torentu-n spume clocotește  
Și glasul argintiu grăiește  
Excelsior!

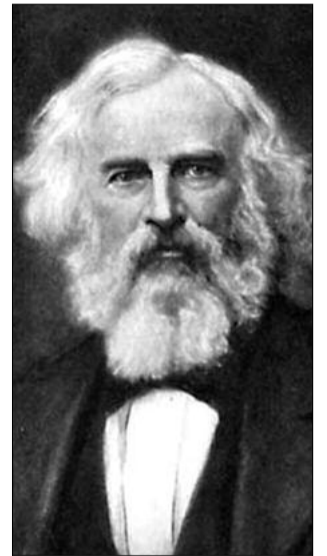
Rămâi, dar, zise fecioara,  
La pieptu-mi cată-ți alinarea!  
Cu ochiu-albastru, lăcrimat,  
Răspunse el, cu un oftat,  
Excelsior!

De vânt pinul se prăvale,  
Cade avalanșa-n cale!  
Lui i s-a spus de "Bun rămas",  
Și din munte sună-un glas,  
Excelsior!

În zori se înalță din schit  
Ruga către Domnul iubit,  
Și-un strigăt pluti prin aer,  
Îndelung și ca un vaier,  
Excelsior!

Iar în troiene pe-un pripor,  
A fost găsit un călător,  
De către bravul Saint-Bernard,  
Cu mâna clește pe-un stindard,  
Excelsior!

În zorii reci zăcea, frumos,  
În gol de munte, maiestos,  
Iar din cer veni strigare,  
Ca și steaua căzătoare,  
Excelsior!



Henry Wadsworth Longfellow

**În zori se înalță din schit**

**Ruga către Domnul iubit,**

**Și-un strigăt pluti prin aer,**

**Îndelung și ca un vaier,**

**Excelsior!**

**Iar în troiene pe-un pripor,**

**A fost găsit un călător,**

**De către bravul Saint-Bernard,**

**Cu mâna clește pe-un stindard,**

**Excelsior!**

H.W.L.



## Mircea Bârsilă



Mircea Bârsilă

**Deși este un poet al temelor grave, Corneliu Ostahie nu refuză miza pe ironie și autopersiflare. În „Probă de narcisism” ingrata condiție a poetului și, respectiv, trista degradare a iluziei sunt valorificate, sub semnul interogației retorice, într-o modalitate în care ironia și amărăciunea, comicul și tragicul beneficiază de ofertele surprizătoarei lor aglutinări...**

studii

Corneliu Ostahie a debutat, în 1976, cu placheta *Balans*, la Editura Junimea, în caseta „Zece poeți tineri”. Au urmat volumele (inedite) *Recif* (1980), *Experiențe pe sufletul viu* (1983), *Existență de probă* (1985), *Ochii corbului Poe* (1989) și antologiile *Muzeul straniu* (2011, editura Dacia XXI, Cluj-Napoca) și *Clinamen* (2013, la editura TipoMoldova).

Din volumul *Recif*, poetul a reținut, în antologia *Clinamen*, 32 de texte, ceea ce dovedește rezistența valorică a aceluia volum pe a cărui copertă (coperta a IV-a) Alex. Ștefănescu afirma: „Poetul tratează poezia nu ca pe un mijloc de exprimare, ci ca pe o formă de impersonalizare solemnă, dorind parcă să dispară în lungi fraze muzicale. Însă efectul este exact invers: atras de <<secretul>> versurilor cadențate perfect, cititorul încearcă să descifreze în limpezimile lor de gheață un chip omenesc. Să-l descifreze sau s-l inventeze”.

Solemnitatea, eleganța frazării și efectele obținute prin apelul la rimă și ritm trimit, în linii mari, la poetica șaptezecistă și mai ales la poezia lui Radu Stanca sau la cea a lui Ștefan Aug. Doinaș. De pildă, prima poezie a antologiei, o poezie fără titlu despre „scufundarea în torța singurătății”, se apropie de lirica marcată de rigori prozodice a lui Doinaș: „Prea timpuriu te apropii de mine. Eu sunt/Cum niciodată n-aș mai putea să o spun -/O scufundare în torța singurătății cât clipa/Pierdută de simțuri când trebuia să răpun//Suflarea umilelor vietăți din deșertul/Unei iubiri fără seamăn; sub alte scuturi/Ale faimei de-a fi îndurător așadar/Străbat neclintirea acestor ținuturi //Unde-i o rază declinul vederii, plâpândă,/Încet lunecând printre lacunele serii./Peste exilul lăuntric, peste gloria celui/Ce-și află sălaş în văzduhul căderii”

Poezia „Autoportret ratat” amintește prin tonalitate și prin epicitatea mesajului de „elegiile” lui Radu Stanca: <<Gândisem pentru ultima oară conturul/ființei pe care mă pregăteam s-o închipui/pe un perete al camerei mele, pe-o pânză/sau poate-n oglinda înfometată de chipu-i//prelung, ca o mare risipă de purpuri;/nimic nu-mi lipsea pentru ca mâna întinsă/un semn, în sfârșit, să hotărască și-acolo/cea mai de sus strălucire să fie învinsă [...]//cineva mă cuprinse de umeri, mă-ntoarse;/„Te uită - îți spun - drept în lumina din mine,/drept în săgeata ei albă, cât nu-i prea târziu/să-nveți să te aperi de cel care vine, //de cel care este pentru că tu l-ai râvnit !”/Am încercat să mă smulg din strânsoarea aceea/dar jur-împrejur se-ntuneca tot mai mult,/de unde lumină? și care săgeată? - doar cheia// în ușa de fier se răsuca scârțâind, //„Ar trebui să rămâi - am strecurat printre dinți -/sunt pregătit să-nțeleg oricâte mi-ai spune,/de cine ți-e teamă și pentru cine mă minți ”...//M-a biciuit doar ecoul și-apoi am simțit/cum se sfârâmă-ntr-o degete pensula fină/cu care voiam să pictez o privire/a celui de mult așteptat ca să vină>>.

Însingurarea, dedublarea, exilul lăuntric, neliniștea metafizică, impasul existențial, meditația melancolică, răzvrătirea mornită, căutarea labirintică a răspunsului dorit, tristețea fără motive etc. sunt, încă din volumul *Recif*, temele și motivele de bază ale poeziei lui Corneliu Ostahie.

Începând cu *Experiențe pe sufletul viu* poetul a renunțat la ofertele muzicalității și la cele două modele amintite. Actualizarea metodei lirice este realizată în termenii unei modernități fără vârstă, ce se împlinește în afara cerințelor impuse de canonul care prinsese deja un contur ferm, în acei ani. Preocupat de transfigurarea lirică a tensiunilor interioare ale eului poetic,

## Clinamen

Corneliu Ostahie promovează viziunea discontinuă, alcătuită din elemente ce par disparate, dar care, vizând același punct de convergență, participă la unitatea structurii din care fac parte.

Constantin Crișan avea dreptate, când, într-o cronică despre cel de al treilea volum, atrăgea atenția asupra științei poetului de a picturaliza stările poetice: „Ostahie este un calm plastician al clipei, al duratei inefabile; și într-un caz, și în celălalt, nu fototopia acestor evenimente o dorește el, ci picturalizarea concretă a gestului său, dacă pot spune așa, fotografia mișcată a devenirii”.

În privința „picturalizării” evenimentelor emoționale, meșteșugul lui Corneliu Ostahie amintește, prin atenția acordată detaliilor cromatice, de pictorii impresionisti. Freamătul cuvintelor extrase din felurite registre lexice este, mutatis mutandis, asemănător freamătului de nuanțe din astfel de tablouri: <<un început ca un reazem o mână cu degete lungi în/noaptea tot mai ploioase/trecându-mi prin dreptul vederii rânindu-se iar/într-o vibrație fără-nțeles/într-un amestec de imagini tăioase. astfel învățam să/renunț/dintr-o eternă complicitate cu umbra știam/că sub pielea aceea acum sfâșiată se-adăpostește o parte/din sângele meu/împins mișelește în valvele reci ale beznei/de o inimă care bate departe de mine//prin filigranul cernit al atâtor enunțuri privitoare/la pericolul morții, la bunii creștini/îmi recunosc și mai greu sentimentele. mila deja nu mai/ poate nimic ocroti/din patos o buclă de vorbe fierbinți e tot ce-a rămas/până și ura, da ura/răsună metodic și trist ca un târziu telefon de control/într-o mansardă de mult/demolată/ unde visam tot mai des ce faptă eroică aș putea săvârși/dacă încet mi-aș lipi răsuflarea de mării plămâni vegetali/ai planetei/și într-o deplină supunere oarbă aș accepta să contribuim/la clandestina salvare a unui mânăunchi de sargase/asfixiate/în spuma lor caldă/n-aveam cum să aflu atunci că pe măsură ce eu căutam explicații/pe vechiul dezmăț al dilemelor pure despre care/se afirmă și azi/c-ar fi cel mai bun instrument de chinuit rațiunea/intram fără voie/în unghiul haotic sub alba lentilă-a părerii dincolo de care/un ochi nemișcat îmi compara rând pe rând cu valorile/standard/curajul cinismul dorința de viață elanul romantic/rarefierea durerii sub dușul morfinei și-apoi impasibil/le arunca într-un depozit enorm de simboluri tocite//un început ca un reazem o clipă în care va trebui să-ți destăinui/„într-adevăr/această inimă care bate departe de mine/nu-i alta decât inima mea”>>.

Acest poem este elocvent și sub aspectul constituirii viziunilor poetice: viziuni elaborate la foc mic; viziuni dependente de un lent dar sigur proces de cristalizare. Fiecare text din cea de a doua etapă abundă în imagini heteroclitice integrate într-un discurs din care sunt eliminate asperitățile și în care nu este refuzată înaintarea pe cărările metafizice cu o puternică tentă tenebroasă.

În poezia lui Corneliu Ostahie, încrengătura imagistică implică, deopotrivă, o impecabilă tehnică a asociierilor imprezibile, în regimul unei „retorici a dantelei” și o atitudine de revoltă existențială asumată de pe poziția acelor nonconformiști preocupați de tumultul din care se naște vibrația lirică și cărora, în consecință, nu le place să facă zarvă, să scandalizeze. Teamă de patos, ca expresie a unei sensibilități ce impune o necesară retractilitate este o marcă a psihologiei lor: „Mi-e teamă de patos deși întinderea trupului meu se/contractă/înoată în unghiuri prielnice soartei se bucură//ntruna se/face/păienjenis de lumini sub deltele nervilor umezi” (p. 215).

Următoarele citate ilustrează din plin acest tip de sensibilitate înrădăcinată într-o statornică atitudine reflexivă, ce presupune o continuă încordare a spiritului: „ochiul vărgat al distanțelor fără întoarceri/se uită la mine” (p.57); „astăzi sunt trist și recunosc n-am motive/ar trebui să fiu biciuit pentru plăcerea perversă de a fi dezolat” (p. 62); „împrăștii cuvinte în jurul meu și meditez la dispersia lor/întâmplătoare eliberată de chinul comunicării de rigorile sensului” (p. 83); „de gâtul iluziei atârână ochii unei fiare răpuse” (112).

Deși este un poet al temelor grave, Corneliu Ostahie nu refuză miza pe ironie și autopersiflare. În „Probă de narcisism” ingrata condiție a poetului și, respectiv, trista degradare a iluziei sunt valorificate, sub semnul interogației retorice, într-o modalitate în care ironia și amărăciunea, comicul și tragicul beneficiază de ofertele surprizătoarei lor aglutinări: „de ce nu te lași tu de toate de ce nu cobori imediat/din scaunul acela de-arbitru regizor sau lider sau de ce o mai fi/de ce mă privești cu tandrețe exersând violența pasivă/pe tremurul nervilor mei oricum condamnați oricum incapabili de ură?/de ce nu m-ascuți? sunt totuși un scamator de elită/am inventat deplasarea în timp pe o sârmă întinsă/deasupra memoriei ținând în mâini ca bară de echilibru/un aforism izgonit/din paradisul acesteia dar foarte îndrăgît de pisici:/între noi doi încăpe același vid ca între bine și rău”.

Ipostaza poetului care își duce viața în „laboratoarele poemului său”, pândit de consoane radioactive și care pretinde, stârnind mila concetățenilor, că în cuvintele sale se ascunde o voce de înger captiv este textualizată într-un discurs care în care imaginile se derulează cinematografic: „Dimineața când ies din laboratoarele poemului meu/ poate că voi mă priviți și vi se face silă de mine/de măsca nemulțumirii sub care bănuți că vă iubesc/disperat/dar fără profit și aplauze/ poate că totuși unul dintre voi/m-ar opri într-o doară m-ar îmbrăca elegant m-ar face să/râd/și m-ar purta prin oraș să mă arate mulțimii: priviți-l el/este/nu are nimic să vă spună pretinde că în cuvintele lui s-ar/ascunde o voce de înger captiv/care se roagă pentru liniștea voastră dar gata acum/se apropie seara și el va pleca va pătrunde din nou în/laboratoarele sale/unde consoanele radioactive îl pândesc pretutindeni/unde fiecare șoaptă e un poligon de încercări speciale/pe pentru rezistența a mii de semne ale mirării și unde/i se întâmplă uneori să se odihnească bizar atârânănd/în cârligul cu care moartea întrebă/nici acum? nici acum? nici acum?” (p.109).

În ambele poeme - într-adevăr, excepționale - Corneliu Ostahie renunță la strategia lentei largiri a discursului, în felul în care se măresc cercurile concentrice ale unei ape adânci, sau la „retorica dantelei”, în favoarea unei scriituri energice, directe.

Desigur, în oricare dintre cele câteva formule utilizate, poetul știe să asigure textelor un inconfundabil magnetism și să evite căderea în manierism. Stăpân pe mecanismele propriei poetici, Corneliu Ostahie vibrează stilistic temele abordate în așa fel încât să nu lase impresia de repetare în gol a procedeelelor de construcție. Acesta izbândă ține, de fapt, de combustia mesajului orientat în special spre divulgarea ascunzăturilor obscure ale ființei.

Lectura antologiei *Clinamen* (=„închinare”, în latină) a fost pentru mine o revelație. Fără îndoială, „uitatul” poet Corneliu Ostahie este unul de primă mărime în peisajul liricii noastre contemporane.

# Ovidiu Genaru, poetul monotoniei gri atoccuprinzătoare

Spectacolul  
literaturii



La începutul anilor '70 mă șlefuiam ca tânăr cititor de literatură română contemporană. Printre alții, îl citeam fascinat pe Ovidiu Genaru, poetul de la Bacău, și în revistele vremii, dar și în volume la bibliotecă. Nu uit senzația unei poezii de o mare prospețime și aceea a unei poezii despre detaliile vieții de toate zilele, uimit cum „nimicurile” acestea pot compune o poezie acaparatoare. L-am tot citit de atunci, preț de vreo patru decenii, i-am urmărit linia graficului liricii sale și nici n-am observat că poetul a devenit luna trecută octogenar cu acte în regulă. Dacă-l întâlnești prin Bacău preumblându-se vioi, n-ai zice că e octogenar. Nici când îi citești, în general, ultimele producțiuni din proaspătul volum *Graffiti. Afîșe. Insomnii* (Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2014).

Ovidiu Genaru poate fi perceput ca un bacovian (v. *Patimile după Bacovia*), dar nu în literă, așa zice că nici în spirit întru totul, ci mai curând în faptul că se „erijează” în purtător de cuvânt al „fermecătorului gri de Bacău”, același gri surprins desigur cu totul altfel de Bacovia. Genaru e bacovian, fără a fi epigon, nici măcar discipol. Primul care a semnalat originalitatea poetului, independența față de faimosul său concetățean, a fost Cornel Ungureanu încă în 1973: „Aproape nimic din Bacovia, totul despre sufocarea provincială, care înseamnă Bacovia; nici un cuvânt bacovian, ci un inventar al obiectelor posibil bacoviene, un fel de talcioc în care duhnește vechitura și lălăie romanța unor existențe vagi diluate în siropul sentimentelor trăite cu încetinitorul”. Spunând altfel, Ovidiu Genaru este bacovian doar în creionarea unei atmosfere cu vagi elemente preexistente la înaintașul său în urbe, ca un arhitect al unui oraș urmând firesc predecesorului său, păstrând vag câte ceva din vechile linii, dar adăugând mereu altele noi, mai îndrăznețe, firește, mai jucăușe, mai insolite, cu aceeași fină ironie. Să exemplificăm: „Speram într-o tihnă fără miniștri/și-un haos mai cald./Cu umbrela dau găuri în ploaie./Noaptea mi-am fiert lacrimile ca să obțin esența aceea/am reușit un splendid cogniac de lacrimi.//Era o speluncă acolo și voi ați ratat-o./An sterp la Bacău an alcoolice”. Sau: „Ea cânta la pian aplecată/Și muzica o-mprejuia în cercuri/ca și cum în apă când arunci/o mierlă într-o zi de miercuri.//Pianul nu era în odaie și nu/era nimeni doar câteva scaune/pe care ațipiseră umbre/friguroase din nordice saune”.

Ovidiu Genaru este poetul monotoniei atoccuprinzătoare, de la margine de oraș, din mahala, repetându-și – fără a deveni redundant și nici manierist – elementele care alcătuiesc ansamblul heraldicii poetului: „motanul nocturn care toarce subconștientul”; „chipurile palide” de la băutul ceaiului, „mahalaua mirosind a lavandă turcită” (excellent!); „gri formă a catedralei noastre”; desenând în sfârșit un *Graffiti cu o ceașcă de cafea*: „Locuiesc la etajul 8. Pe fațadă/am încrustat stema casei: o ceașcă de cafea cu buza subțire/Am cercetat heraldica. Simboluri militare/arme trufie ducate. Cuceritori/și învinși pe scut sau sub scut. Adâncimi în urmași./Un lanț de sânge./Un viitor pierdut./O ceașcă de cafea cu buza subțire. Nu aur/nu emailuri. O modestă imagine/care să-i placă și lui Dumnezeu. Cafeaua/o bem dimineața împreună după orele 9./Dacă urci/urmărește pe scări sursa aromelor. La capăt/sunt eu. Intră fără să suni.//Am nevoie de umbre.” Poetul are chiar un text intitulat *Monotonie*, unul care-l reprezintă: „Pe la noi iarna vine ca un ocean/miroase a rufe geruite/și abia o lumină de chibrit pentru toată Siberia.//Vai vouă care visați o lume nouă/în oglinda retrovizoare irizează inevitabilul ieri/și iarăși stăm la taifas cu

perfectiunea/sterilă. Din nou adormim.//Cu mîgală monotonie creează/perlă sau/unghie”. Ei, dar cu atât mai mult îl reprezintă poemul intitulat *Concret*, un fel de artă poetică scrisă pe linia subțire a unei autoironii remarcabile: „Prin mohorâte cartiere cu oberlight persoane secrete/rod cotoare de vise în beznă/Sau fluieră/sau atârna tablouri cu fericiri/sau zac de prea multă iubire./De ce spionezi/Genarule/Ești un Cehov de Moldova și-a lipit pe frunte/eticheta asta Măria sa Critica/Nu prea zărim în poemele tale microbii durabili ai eternității.//Ei și/pagubă-n ciuperci!” Da, e un răspuns cordial persiflant criticilor care – la pachet cu Petre Stoica și Emil Brumaru și alții asemenea – l-a categorisit drept poet „minor”. De-am mai avea noi în generația tânără asemenea poeți minori!

Ovidiu Genaru este poetul șaizecist care face legătura organică între poezia interbelică și cea optzecistă. Din poezia de dinaintea lui O. G., descoperim amestecul de suprarealism cu expresionism: „...prin cerul cărunț/trece o mierlă cu o mireasă în cioc/încălzind blajinul haos...” Iar cu optzeciștii are în comun ludicul, cotidianul, ironia, precum în acest *Lapsus*: „Mîntea cea proastă: tocmai traversam/strada dincolo/unde tot eu nerăbdător fluierând așteptam vizavi/tot eu/uimit că deja ajunsese venit din alte sosiri./Când m-am întors n-am mai găsit pe nimeni”. De altfel, chiar titlul volumului și, implicit structura acestuia, îl arată pe octogenarul Ovidiu Genaru ca fiind precursor și congener în același timp al optzeciștilor. Din acest punct de vedere, al evadării poetului din spațiul compact, omogen al colegilor de generație îl urmează pe Nichita Stănescu, infirmând teoria că poezia optzeciștilor a fost o schimbare de paradigmă după șaizeciști, o rupere tranșantă. Ei bine, se observă în acest recent volum al lui Ovidiu Genaru că lucrurile sunt mai nuanțate. De altfel, mobilitatea discursului liric la Genaru este pe cât de uimitoare, pe atât de prodigioasă, menită parcă spre a deruta cititorii, dar mai ales pe critici. Nonconformismul este cuvântul său de ordine, nostalgia este una ieșită din comun, anormalitatea culturală a zilelor noastre este întoarsă pe dos din două cuvinte și trei versuri: „Cleiosul azi răsfărînt ca tusea în somnolența/unei săli de așteptare/După barbarii învinși vin alți năvălitori mai proaspeți.//Atunci/topiți bibliotecile să facem din ele iar păduri.//Vom seria pe ziduri./Vom deranja armonii./Vom desena suflete.” Iată, apoi, un Genaru empatic-ludic, în veritabil stil optzecist: „Chiloțeei tanga imprimați cu versuri de nichita/pe față pe verso/reliefează un/iepurăș parfumat cu brumaru./Un păhărel cu alcool mureșan doar așa/ca să-i sticlească ochii swarowski./Ceva flori de câmp în stienul de firmă Genaru.//O recunosc/este ea plictisită/citind pe plajă jurnalul seducătorului.//Puah ce anacronic!”

Titlul cărții nu este unul pur și simplu jucăuș. El deschide o structură atent și acribios urmărită de poet.

Secțiunea *Graffiti* îmbină din loc în loc mici poeme în poem, de o imagistică extraordinară, ca totul memorabilă: „Un amărât de provincial ca noi toți poate/ceva mai autentic mai păgubos/mai dezarmat ca să nu spun mai părăsit/și care fuma abuziv/și enorm încât/luna/când îi trecea prin plămâni arunca pe ziduri un spectru ca la Roentgen.” (subl. DAD). Din această secțiune, un poem este antologic și reprezentativ pentru cel mai recent Ovidiu Genaru cel alunecos. Nu pot decât să-l reproduc integral – *Graffiti idilic*: „Pe tivul unui gard de trei nuiele cocoșii/transmit telexul:/se botează cuprinderea cu fraged.//Fluturii bat covoarele Raiului. (extraordinar poem într-un vers! n.

DAD)//Între cerboaică și cerb feromonii fac punte/ai grijă cum pășești pe curcubeu/lumină s-o sapi cu cazmaua.//Memorii scrise pe râuri curgând. (alte vers cu semnul exclamării! n. DAD)//Tata lucrează la obârșia lucrurilor (!; n. DAD)//Pe coline cojocul numără în barbă oile/Mama se uită prin mine/să vadă cum vine ploaia.//Prin grohotiș lunecând izvorul susură triluri/dumnezeiești/și pe triluri se depune carnea privighetorilor.//C-un ceai de mușetel îmi amintesc vara./Mai ales toamna/hematiile noastre cad din arini fără soț”. Scuzele comentatorului pentru efuziuni și pentru citarea integrală a poemului, dar textul este senzațional.

*Afîșe-le*, la rândul lor, cuprind poeme în poeme, poeme într-un vers, în două-trei, poeme cu sertare, cum ar veni: „Un târg de vechituri. Rugina își refolesește” sau „Patimile n-au trecut ele vin din incert și sublim/din viitor se ivesc/și/ca ursitoarele îmi prezic trecutul” sau: „S-a cuibărit în tine nostalgia. N-o alunga./E un punct de sprijin” sau: „Ne arde apa care-și povestește râul” sau, în sfârșit: „Are ea un alchimist secret care preface aurul în NU”...

*Insomnii?* Restul substanțial al volumului, restul metafizic-ludic ca-n aceste *Indecizii* care trimite, prin postmodernism, înapoi hăt!, la Ienăchiță Văcărescu: „Nu floare nu inflorescență da/fiindcă mereu la dânsa înnoptă/adânc în roză rufăria sa/o mână care o descheia.//Apoi petale fin desfolia/aceasta nu aceasta da.//Molatecă domnița se împotrivea/și când să fugă rămânea”.

Ce ziceam? Să tragem o concluzie? Că Ovidiu Genaru se mișcă nonșalant între trei generații, fiind un fel de punte între interbelici și optzeciști, el fiind congener cu Petre Stoica, Emil Brumaru, Nichita Stănescu, Grigore Hagiu, mai puțin cunoscutul Mihail Sabin, Nicolae Turtureanu, Ion Gheorghe etc. Ei bine, prin ultimul poem – unul testamentar – din acest volum, Genaru nu predă ștabela optzeciștilor (care, în treacăt fie spus, în mare parte și-au încheiat opera, dar și viața în nenumărate cazuri). Ei bine, poetul șaizecist – *Ultimul mohican liric* de la Bacău – transmite ștabela ironic și nonșalant și desemnat generației poetice 2000, formată în mare parte din „vidanjori”: „Fără să știe/omul emite un crin călător peste veacuri. Să tăiem/capul vântului să auzim peleginul bătând/fantomatic la porți. Atunci rana lui se vindecă./Absență care-l așteaptă/neant ospitalier. Rătăcitorul se întoarce/mereu. Ajunsul pleacă să-și caute rana/fără de care nu poate trăi./Fie și în fermecătorul gri de Bacău./Fie oriunde.//Poezie cu lustru epoca ta a trecut./Vrem sunet de pietriș mînuit cu lopata. Vrem/asprimi./Iubiri gonflabile. Nevrozele deriziunii./Vrem un trecut imprezizibil. Contestăm./Nu știm ce anume. Dar vrem.//Tu ai rămas ultimul mohican liric./Îmbătrânim generație calofilă./Speranța e în vidanjori?//Noapte bună. Măine mai vorbim la o cafea”.

Gheorghe Grigurcu, criticul de poezie cel mai bun al zilelor noastre, sintetizează exemplar în ce-l privește pe Genaru: „Prin exhibiționismul asociațiilor, sinceritatea și imaginația mistificatoare, credibilul și absurdul cooperează într-un soi de profesie de credință suspect de jovială, zeflemitoare, dar nu mai puțin, cu o anumită grație demodată, datând de o jumătate de veac...”

Om bonom, jovial, de-o mobilitate intelectuală și artistică exemplară, Ovidiu Genaru își dublează aceste calități și în poezie, în spiritul celebrei zise că omul e stilul. Corespondența aceasta dintre om și poet este exemplară și prodigioasă. Istoria literaturii române astfel le va înregistra.

**Ovidiu Genaru  
este poetul  
șaizecist care  
face legătura  
organică între  
poezia  
interbelică și  
cea optzecistă.**

Graffiti. Afîșe.  
Insomnii.

Ovidiu Genaru

cronici

# FESTIVALUL INTERNAȚIONAL AL TEATRULUI DE STUDIO

TEATRUL „AL. DAVILA” PITEȘTI  
14-19 NOIEMBRIE 2014, Ediția a XVIII-a



VINERI, 14  
NOIEMBRIE ORA  
16,40 - TEATRUL  
„AL.DAVILA”  
PITEȘTI,  
SPECTACOLUL  
„LOZUL CEL MARE”  
SAU „PRAH”, DE  
GYORGY SPIRO, REGIA  
ARTISTICĂ MATEI  
VARODI (SALA  
STUDIO)

*Petrisor Stan și  
Doina Aida Stan*

ORA 18.30 - TEATRUL COQUETTE BUCUREȘTI,  
„MONDENI-TĂȚI. CAPITOLUL 2”, REGIA INGRID BONTA  
(SALA STUDIO)



SÂMBĂȚĂ, 15 NOIEMBRIE - 16.30 -  
- ORA 17.00 - TEATRUL DE DRAMĂ ȘI PĂPUȘI  
VRAȚA (BULGARIA), „SĂ PUNEM BASMAUA LA  
SOARE”, DE KIRIL TOPALOV, REGIA ARTISTICA ANASTAS  
POPDIMITROV (SALA MARE -SCENA)



- ORA 20.00  
TEATRUL  
„BERARILOR” -  
KRAGUEVAC,  
„MAGNETI”,  
REGIA DRAGAN  
JAKOVLJEVIC  
(SERBIA)  
(SALA MARE -  
SCENA)



-ORA 19.00 - TEATRUL STERIJA, SECȚIA  
TEATRUL ROMÂNESC, VÎRȘEȚ (SERBIA)  
„TABLOUL, LACUNA”, DE EUGEN IONESCO, REGIA  
ARTISTICA ȘTEFAN SABLIC (SALA STUDIO)

DUMINICĂ, 16 NOIEMBRIE - ORA 16.30 -  
TEATRUL „TUDOR VIANU” GIURGIU,  
„ȘCOALA DE PROȘTI” DE MIRCEA M.IONESCU,  
REGIA SI SCENOGRAFIA VLAD STĂNESCU (SALA  
MARE -SCENA)



LUNI, 17  
NOIEMBRIE -  
ORA 17.00 -  
TEATRUL DE  
ARTE DEVA,  
„TAINA  
MĂNĂȘTIRII”,  
DE JOHN  
PIELMEIER,  
REGIA  
ARTISTICĂ  
MARIUS  
OLTEAN  
(SALA MARE)



*Adriana  
Sâncrăian*

- ORA 19.00 - COMPANIA ARADI KAMARASZINHAZ, „SEX, DRUGS, GODS & ROCK’N’ ROLL”, DE ERIC BOGOSIAN ȘI JOSE SARAMAGO, REGIA



ARTISTICĂ TAPASZTO ERNO (SALA STUDIO)

**Harsanyi Attila**

- ORA 18.30 - TEATRUL „KOMBETAR” DIN KOSOVO, „AMOK”, DUPA STEFAN ZWEIG, REGIA ARTISTICA ELMAZE NURA (SALA MARE - SCENA)

**Mentor Zymberaj**

- ORA 20.30 -

TEATRUL „INOROG ART” BUCUREȘTI, „LECȚIA”, DUPĂ EUGEN IONESCU, REGIA ARTISTICĂ MONA GAVRILAȘ (SALA STUDIO)



**MARȚI, 18 NOIEMBRIE** - ORA 17.00 - TEATRUL MUNICIPAL „BAIA MARE”, „ACCIDENTUL” DE WILLIAM MASTROSIMONE, REGIA ARTISTICA MARIUS OLTEAN (SALA STUDIO)



**Dana Ilie Bărbosu**

**MIERCURI, 19 NOIEMBRIE**

- ORA 17.00 - TEATRUL „ANTON PANN” RM.VÂLCEA, „ESTI UN ANIMAL, VISCOVITZ”, DE ALESSANDRO BOFFA, REGIA ARTISTICĂ TUDOR LUCANU (SALA MARE – SCENA)



ORA 18.30 – TEATRUL „SKAMPA” ȘI TEATRUL „ADRIANA” (ALBANIA)- „DEPARTAMENTUL AP”, DE JETON NEZIRAJ, REGIA ADONIS FILIPI (SALA STUDIO)



## PREMIILE ediției a XVIII-a

### PENTRU DIALOG INTERCULTURAL

Teatrul „Al. Davila” Pitești. Director Sebastian Tudor  
Teatrul „Berarilor” din Kragujevac (Serbia). Director Dragan Jakovljevic

### PREMIUL PENTRU REGIE „GOANGE MARINESCU”

Anastas Popdimitrov, Teatrul de Dramă și Păpuși Vrața (Bulgaria), pentru spectacolul „Să punem basma la soare”, de Kiril Topalov

### PREMIUL PENTRU CEA MAI BUNĂ ACTRIȚĂ

Dana Ilie Bărbosu, Teatrul Municipal Baia Mare, pentru rolul feminin din spectacolul „Accidentul”

### PREMIUL PENTRU CEA MAI BUNĂ ACTRIȚĂ

Doina Aida Stan, Teatrul Al. Davila, pentru rolul feminin din spectacolul „Lozul cel mare” sau „PRAH”

### PREMIUL PENTRU CEL MAI BUN ACTOR

Harsanyi Attila, Compania Aradi Kamaraszinhaz pentru rolul din spectacolul Sex, Drugs, Gods & Rock’n’ Roll”

### PREMIUL PENTRU TINERI ACTORI „LA JEUNESSE”

Adriana Sâncrăian, Teatrul de Arte Deva, pentru rolul din spectacolul „Taina Mănăstirii” de John Pielmeier, regia artistică Marius Oltean

### PREMIUL PENTRU SCENOGRAFIE

Mentor Zymberaj, Teatrul „Theatre and Movie - House Akt”, Kosovo pentru spectacolul „AMOK”

Mihaela Dinu Pitigoi, Teatrul „Al. Davila” Pitești, pentru spectacolul „Lozul cel mare” sau „PRAH”

### PREMIUL DE POPULARITATE

Dardania Mehmeti - Teatrul “Skampa”, Albania, și a Teatrul “Adriana” Ferizaj, Kosovo

Otilia Pescariu - Teatrul Sterija Vrset Serbia, Mentor Zimberaj - Teatrul „Theatre and Movie - House Akt”, Kosovo

### PREMIUL PENTRU CEL MAI BUN SPECTACOL DIN BALCANI

Teatrul „Al. Davila” Pitești, pentru spectacolul „Lozul cel mare” sau „PRAH”, de Gyorgy Spiro, regia artistică Matei Varodi

### MARELE PREMIU AL FESTIVALULUI

Teatrul „Anton Pann” din Râmnicu Vâlcea, pentru spectacolul „Ești un Animal, Viscovitz!”, de Alessandro Boffa, regia artistică Tudor Lucanu

### JURIUL

Zoltan Schapira – Suedia

Dragan Jakovljevic – Serbia

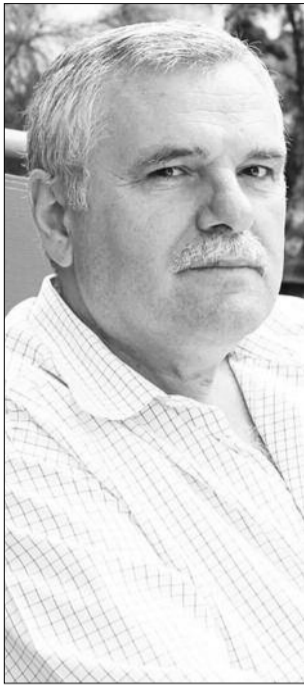
Marinela Țepuș –Teatrul „C.I. Nottara” Bucuresti

Coca Bloss – Actrița Teatrul Mic București

Emil Boroghina - Actor Teatrul National Craiova

DIRECTORUL FESTIVALULUI: SEVASTIAN TUDOR

Pagini realizate de  
**CĂTĂLIN ILINA și MIRCEA BĂRSILĂ**



**Odată cu oamenii, îmbătrâniseră și instrumentele. Întâi cele din flancul stâng. Lemnul viorilor se scoroji, iar arcușurile încăruntiră. Ca și cum le ajungea din urmă bătrânețea cailor din ale căror cozi erau făcute. Oboaietele și flautele se fărâmițară brusc, transformându-se în rumeguș. Burțile violoncelor, dar mai cu seamă cele ale contrabașilor crăpară, și corzile plesniră, încercându-se de rugină.**

proza

## Un caz de îmbătrânire colectivă

1

Orchestra filarmonică se întoarse din străinătate după un turneu în care concertase în câteva din capitalele europene ale muzicii. Nu numai că scăpase nevățată din confruntarea cu cel mai necruțător public de pe continent, dar mai și primise laude din partea acestuia. Elogiile presei și interesul unor mari instituții muzicale de-a o avea ca oaspete în stagiunile viitoare confirmau din plin succesul de care se bucurase. Se putea vorbi, fără niciun dubiu, de triumf, însă dirijorul, om cu simțul măsurilor, dar și cu un exagerat simț al măsurii, se ferea de astfel de calificative. Autoritățile locale, nu.

Orchestra filarmonică era fala orașului, care ce oraș era, dacă îl comparai, să zicem, cu Viena, Londra sau Milano? O așezare de vreun sfert de milion de suflete, un cârd de orașele risipite pe niște dealuri. Cele nimerite mai jos se uitau cu jind la cele de sus, în vreme ce acestea le întindeau mâna celorlalte, dar nu se clintea niciodată vreunul din loc. Pentru că mai exista un râu și cinci sau șase poduri, și mai existau o puzderie de străzi care nu le lăsau. Toate acestea opunându-se din răspuțeri. Le săreau în sprijin trei grădini publice, patru piețe și două stadioane, din care numai unul era funcțional, ceea ce nu însemna însă că cel scos din uz, pe care se lăfăia în voie paragina, nu avea și el partea lui de contribuție la ținerea lucrurilor pe loc. A locului pe loc, mai bine zis. Deoarece despre asta era în definitiv vorba. Orașelele care formau orașul nu-și puteau schimba cu niciun chip locul.

Și era bine așa, fiindcă altfel orchestra filarmonică nu ar mai fi știut unde să se întoarcă acasă. Unde să depoziteze triumful ce-i împovăra umerii după turneul recent încheiat? În sufletul oamenilor era cel mai bine. Acolo era locul cel mai potrivit. Din păcate, nu se putea face o împărțire egală. În toți sau în aproape toți pâlăia o flăcăruie numită mândrie locală, iar succesul de peste hotare al orchestrei o făcuse să sporească în intensitate. Dar nu era suficient doar atât. Trebuia să existe un gust anume, ce avea legătură cu auzul, nu cu bolta palatină, iar gustul îl aveau numai o parte dintre ei. În orice caz, mai mulți decât încăpeau în sala de spectacole a Filarmonicii. Așa că atunci când se anunță concertul, se epuiză în mai puțin de jumătate de zi biletele. Era prima ieșire în fața publicului după întoarcerea din turneu. Orașul voia să le mulțumească celor din orchestră pentru succesul obținut. Orchestra voia să-și împartă cu locuitorii orașului triumful.

2

Cele 700 de locuri din sală fură ocupate în numai un sfert de oră.

Mario nu era un mare meloman. Avea însă nevoie de puțină bucurie, iar Simfonia a IX-a a lui Beethoven, pe care urma să o interpreteze orchestra, asta oferea: bucurie. Nu puțină, ci cu duimul. El nu voia decât un strop pentru el, pentru a-și da seama, mai apoi, după primele șoapte ale viorilor și violoncelului, că îi revine lui toată. Era o nedreptate cu care nu era de acord, dar nici nu putea să se împotrivescă. Îl speria gândul că celorlalți nu le mai rămâne nimic, dar ei păreau să nu observe lucrul acesta. Nu protesta nimeni. Nu se uita niciunul urât la el. Ședeau cu toții înțepeniți într-o tăcere desăvârșită. Poate că ei ascultau propria lor tăcere, iar bucuria care venea de la ea nu era cu nimic mai prejos față de bucuria care venea de la muzică. De unde, altminteri, lumina ce le învăluia chipurile?

Ce nu știa Mario, sau poate că știa, dar uitase, și uitase tocmai din pricina ei, a bucuriei, era că frumusețea și misterul unei

mari creații artistice nu trebuie împărțite în porții mici ca să ajungă la toată lumea. Ele se păstrează întregi pentru fiecare om în parte. Sunt asemenea cerului și luminii soarelui. Nu se termină niciodată, deși ne înfrupăm cu toții din ele, și o facem fără să fie nevoie să le feliem.

Dirijorul unei orchestre nu se apucă să-i numere pe oamenii din sala de concert: 100, 200, 700... perfect! Conține 14 tone de frumusețe și 350 de kg de mister simfonia asta a lui Beethoven! Câte 20 de kg și, respectiv, 500 grame pentru fiecare dintre dumneavoastră! De frumusețe or să se ocupe flautele, oboaietele, cornul englezesc, toba mare și toba mică, viorile întâi și viorile secunde. Misterul cade în sarcina harpei, violoncelor, tromboanelor, cornilor, timpanelor, talgerelor și trianglului. Eu o să am grijă să le porționez cum trebuie, de asta mă și aflui aici, cu bețișorul acesta în mână. Cum dă frumusețea să o ia înaintea misterului, harști, îi altoiesc una pe spinare. Cum începe misterul să facă nazuri, fiindcă, trebuie să știți, este cam năzuros de felul lui, îi trag un ghiont între coaste. Militărie curată, oameni buni! Nu s-ar cuveni să spun asta, dar dacă tot am început, aflați că într-o simfonie, îndeosebi într-o simfonie de Beethoven, și mai cu seamă în Simfonia a IX-a, este mai ceva ca într-o unitate militară. În sensul că sunetele nu sunt de capul lor, ci la ordin. Face fiecare doar ce i se cere! Vioara întâi e de serviciu la drapel, violele dau cu mătura pe aleea principală, talgeretele bat pas de defilare, trompetele și toba au ședință de tragere. Exactitatea și rigoarea dinăuntru fac posibile libertatea și pacea de care vă bucurați dumneavoastră afară! 20 de kg de frumusețe plus 500 grame de mister alcătuiesc o porție zdravănă de libertate! Să te tot saturi de zburdat! Să-ți tot vină să chiui de bucurie! Atenție, însă, nu cu voce tare, ci fiecare înăuntru tăcerii sale!

Mario simți forța uriașă a viorilor principale țâșnind peste sonoritățile indecise ale violoncelului și viorilor secundare rămase în fundal. După care se auzi chemarea la melancolie a instrumentelor cu coarde, și se mai auzi suflul său ieșindu-i din trup și începând să plutească pe deasupra capetelor celorlalți la îndemnul frumuseții și misterului ce se revărsau dinspre orchestră. Cum de nu îl striveau cele 14 tone 350 de kilograme? Ba nu, atârnavă mai mult amândouă. Era foarte sigur de acest lucru, fără să-și explice cum. Tot așa, era foarte sigur de faptul că suflul său se va întoarce în cele din urmă în locul de unde plecase, chiar dacă el nu prea voia să se întoarcă. Se simțea bine cu el în plutire. Poate că asta făceau și suflurile celorlalți oameni din sală, pluteau prin straturile de sus ale acelei tăceri desăvârșite.

În incinta cazarmei de pe scenă instrucția era în toi. Poate că, vrând să protesteze față de regimul la care erau supuse, instrumentele începură să vorbească, dintr-odată, la fel ca oamenii. Abia atunci observă Mario corul. Îl auzi, mai precis. Ajunseseră sus de tot vocile, cam pe unde se afla în clipa aceea suflul său. Dacă ar fi fost să-l cheme atunci înapoi, n-ar fi fost exclus să-l încurce cu ele, pomenindu-se că-i ține corul loc de sufl. Poate că nici nu era rău să se întâmple așa. Să umble însuflețit de versurile lui Schiller! Era poate singura șansă s-o redobândească pe Antonia. Să-i regăsească tinerețea pierdută. Faptul că se putea bucura acum putea fi semnul unei promisiuni. Dar bucuria nu era meritul lui, ci al orchestrei. Și nici al acesteia, ci al lui Beethoven, care scrisese cu aproape 200 de ani în urmă simfonia. Ce proaspete rămăseseră sunetele! Parcă se nășteau chiar acum! Sau poate că tot ce are legătură cu bucuria e proaspăt. E proaspăt și poate să zboare.

3

La început s-a văzut doar că mâna dirijorului înțepenește în aer. După care, în clipele următoare, i-a albit părul. Bețișorul miraculos din mâna sa și-a pierdut vioiciunea, încovoiindu-se, ca și spinarea omului, care se folosea de el pentru a ține la respect frumusețea și misterul, bine cunoscute pentru firea lor predispusă la acte de dezordine și indisciplină. Tocmai asta părea să se întâmple acum, un act de dezordine fără seamăn.

Oamenii îmbătrâniră primii, mai puțin cei care compuneau corul.

Mario era singurul care pricepea ce se întâmplă. Le observă temerul brațelor, apoi umerii lăsați și oboseala ce le apăruse din senin pe chipuri, scofălcindu-le obraji și încrețindu-le pielea. Uluiala ochilor celor din sală se confruntau cu mirarea înfrigurată a ochilor celor de pe scenă. Se simțea nevoia unui arbitru, dar nu putea să fie el acesta. Un avocat are menirea să apere, nu să arbitreze.

Totul se petrecuse sub privirile sale. Dar nu fusese suficient de rapid să intervină. Pierduse momentul, iar instanța dăduse deja sentința și dispăruse. Îmbătrânire instantanee, fără drept de recurs! Poate cea mai cumplită dintre toate pedepsele posibile. Nu putea să mai facă nimic acum, așa cum nu putuse nici în cazul Antoniei. Sau poate că putea, dar încă nu știa cum.

Odată cu oamenii, îmbătrâniseră și instrumentele. Întâi cele din flancul stâng. Lemnul viorilor se scoroji, iar arcușurile încăruntiră. Ca și cum le ajungea din urmă bătrânețea cailor din ale căror cozi erau făcute.

Oboaietele și flautele se fărâmițară brusc, transformându-se în rumeguș.

Burțile violoncelor, dar mai cu seamă cele ale contrabașilor crăpară, și corzile plesniră, încercându-se de rugină.

Un strat gros de cocleală se așternu peste alămuri, iar pielea tobei mari se pomeni brăzdată de riduri.

Cine de la cine se molipsise, oamenii de la instrumente, sau instrumentele de la oameni?

Poate că tonul dezastrului îl dăduse altcineva, și anume sunetele. Îmbătrâniseră și ele. Acesta era cu adevărat lucrul cel mai înspăimântător. Să vezi cu ochii tăi cum cea mai tânără muzică a lumii face fulgerător pasul spre senectute. Cum o lovește cu viteza fulgerului decrepitudinea!

Cum să se transforme frumusețea într-o cotoroanță, cu ditamai cocoșa în spate, căscând o gură strâmbă, lipsită de dinți, la cei ghemuiți în scaune, abia așteptând s-o admire și s-o aplaude?! Și cum să capete misterul înfățișarea unui moșneag sprijinit într-un baston, căruia i s-au uscat buzele de sete, dar nu se găsește pe nicăieri vreun om să-i ofere un strop de apă, deși geme sala de oameni?!

Numai că oamenii aceștia nu înțeleg ce se petrece. Întâi de toate, cu oamenii ceilalți, din orchestră. Apoi cu instrumentele din mâinile lor. Iar la urmă de tot, cu sunetele muzicii compuse de Beethoven. Este ca și cum surzenia compozitorului s-a răzbunat pe puterea acestora de a se face auzite, putere pe care le-a dat-o el însuși, dar iată că după 200 de ani s-a răzgândit și, întinzând o mână nevăzută din locul unde-și doarme somnul, i-a pus fiecăruia căluș la gură.

Tăcerea este de cele mai multe ori bună pentru oameni, dar pentru sunete niciodată! Îndeosebi când este vorba de cele din care și-a croit simfoniile Beethoven.

Dar dacă întreaga vină o purta bucuria? Despre bucurie cântaseră și cei din cor, dar nu-l atinsese pe niciunul din ei bătrânețea.

Nimeni nu știa ce trebuie să facă. În primul rând, cum să se forțeze să creadă că nu era adevărat ceea ce văzuse. Și ce continua să vadă, căci spectacolul triplei îmbătrâniri de pe scenă li se înfățișa în întreaga lui grozăvie! Din orchestra filarmonică a orașului, —

## Fidelitatea clasicismului

# Pe vechi și pe nou

Existența vieții de apoi a fost întotdeauna ținta unor întrebări incomode. Iată una dintre acestea și răspunsul pe care Lactanțiu, apologetul creștinismului (începutul secolului al IV-lea), îl oferă prezumtivului partener de dialog.

Lumea profană, adeptă a vieții exclusiv terestre, întreabă: „Au trecut atâtea secole; a reînviat vreodată unul singur dintre cei duși pe lumea cealaltă, ca prin exemplul lui să credem că este posibil?” Această întrebare venea într-adevăr după trei secole de credință creștină în viața veșnică.

În răspunsul său Lactanțiu dezvăluie din tainele *iconomieii* divine: dacă ființa umană a înțeles să-și piardă viața aceasta (era vremea cumplitelor persecuții prevestind edictul din 313) pentru a-și câștiga nemurirea, pentru Dumnezeu era de ajuns că ființa în care se ipostaziase îi aducea drept jertfă o viață curată, un suflet nepătat de nimicniciile vremii. Iată răspunsul:

„Învieria nu poate fi cât timp încă stăpână este nedreptatea. În vremurile noastre oamenii sunt ucși cu violență cu fierul, prin curse, otrăvuri, sunt copleșiți de nedreptăți, lipsuri, temnițe, schingiuri, proscripții. Toți cei care doresc să-și urmeze lui Dumnezeu nu numai că sunt detestați, dar sunt terorizați, fiind insultați, chinuți prin tot felul de pedepse, constrânși să accepte culte nelegiuite, zei confecționați de mâna omului, și nu prin rațiune ori adevăr, ci prin sfâșierea blestemată a trupurilor.

Trebuie oare să învieze și să se ridice oamenii la toate acestea, să se reîntoarcă la o viață în care nu pot fi în siguranță? Când

dreptii sunt considerați de tot disprețul, atât de ușor desființați, ce credem că s-ar întâmpla dacă cineva, revenind dintre cei duși, și-ar fi redobândit viața? În mod sigur ar fi fost retras din ochii oamenilor, ca nu cumva, văzându-l sau auzindu-l, toți să renunțe la zei și să se convertească la cultul și la religia unui singur Dumnezeu. Prin urmare se impune ca învierea să aibă loc o singură dată, atunci când răul va fi îndepărtat; pentru că în niciun chip n-ar fi permis ca aceia care au înviat să mai moară ori să fie agresați din nou după aceea; se cuvine ca ei, care au învins moartea, să ducă o viață fericită”. (*Inst. div.*, VII, 22, 11-15).

Pentru că întrebarea de mai sus subzistă și astăzi la fel de prezumțioasă precum cu două mii de ani în urmă, talmăcim mai pe îndelete răspunsul apologetului.

Propunem un scenariu:

Să zicem că cineva, uitat deja în lumea umbrelor. Fiind noi, pământeni, ființe sociale, ne-am interesa de persoana respectivă și, de îndată ce am afla ce hram poartă, am începe să-l *cercetăm*. L-am cerceta mai întâi cu vorba, pentru că, oameni fiind, suntem ființe, *politicoase* (*politic* și *politicos* revendică același radical). Dar mărturiile individului ne-ar ofensa orgoliul științei noastre. Și atunci am recurge la alte argumente, încât să-l dăm de minciună. *Minte! Vrea să ne prostească!*, ne-am întărâta noi, oamenii unei singure vieți. *Hai să-i aplicăm argumentum ad baculum* („bătă”, „baston”), *să vedem mai spune că vine din altă lume?* Dar individul susține calm că acesta este adevărul, cel pe care-l spune. *Ne*

*sfidează*, vom zice noi; *ordalia*, *să vină ordalia*, *atunci să-l vedem!* Și, într-adevăr, îl vom încerca, conduși de patosul descoperirii adevărului, cu fierul înroșit, cu flacăra aprinsă, cu jarul, noi înșine aprinși de *nobilis cognoscendae veritatis flamma*. Până când unul, ieșit din număr (*excesior*), ne-ar dojeni astfel: *Unde vă este logica, rațiunea voastră sublimă? Dacă a fost mort și a înviat, așa cum spune el, să ne dovedească: omorâți-l, iar el să învieze, ce mai tura-vura, Hic Rodos, hic salta?* (un mincinos se lauda că-i încântase pe rodieni cu dansul lui; dar, cum părea destul de împiedicat, concetățenii îl somau să demonstreze că este într-adevăr un bun dansator: *Aici este Rodosul, aici dansează!*)

Și-l vom omori spre a arăta lumii că Minos, Eac și Radamante trăiesc printre noi și că Infernul în care ei sunt judecători este de fapt cu nimic mai puțin onorabilul nostru infern. Și atunci la ce bun învierea? *Ce dor blestemat de lumină este pe capul sârmanilor oameni?* (Vergiliu, *Eneida*, VI, 721).

P.S. În urma unui accident aviatic, către sfârșitul celei de a doua conflagrații mondiale, un aviator american a căzut cu parașuta în pădurile comunei Scundu din județul Vâlcea. Scundenii, câți mai rămăseseră pe-acasă, dar viteji, au sărit cu parii (aceiași cu care își dădeau în cap când se certau pe mejdină) să-l prindă. L-au prins ușor – normal – și, după ce l-au *cercetat* cu armele în regiunea capului, l-au dus în primă instanță la preotul satului. Acesta, cu puțină lui *germană* deprinsă în seminar, a reușit să se înțeleagă cu musafirlor căzut din cer, tocmai bun să învieze virtuțile localnicilor.



**Trebuie oare să învieze și să se ridice oamenii la toate acestea, să se reîntoarcă la o viață în care nu pot fi în siguranță?**

→ formidabila orchestră care uimise Europa cu măiestria interpretărilor sale, rămăsese o simplă îngrămădire de mogâldețe buimace, plâsmuite parcă din ceară, iar din instrumentele la care se zicea că obișnuia uneori să cânte însuși Dumnezeu, niște grămezi de lemne, bune de pus pe foc, și niște fiare vechi în care se vedeau urmele de dinți ale ruginei. Poate pentru a se crede că sunetele nu pățiseră nimic, sau numai pentru a acoperi cu ceva mormanul de ruine la care se uita publicul stupefiat, corul prinse să cânte din nou.

Mario, care se mira că poate să trăiască despărțit de suflet, simți cum versurile lui Schiller îi redau puterea de a trăi, și cum Beethoven îi reda muzicii sale puterea de a se face iarăși auzită, și cum bucuria urcă din pieptul celor din cor până aproape de cer, iar un strop din ea, exact stropul după care jinduse înainte de începerea spectacolului, pătrunde înăuntrul său, făcându-l să sperie. Dintre toți cei din sală, doar el știa că se petrecuse un caz de îmbătrânire colectivă și că vinovată de această grozăvie nu era nicidecum bucuria. Însă nu putea spune cine. Nici el, și nici altcineva.

#### 4

Panica se ținu după spectatorii care părăseau în fugă sala de concerte, împrăștiinduse prin tot orașul. Situația, stabilă chiar în acea noapte autoritățile, era cât se poate de gravă. Existaseră destule semne prevestitoare ale întâmplării de la Filarmonică, începând cu cazul Antoniei și terminând cu cel al unei alte mirese, care îmbătrânise la fel de fulgerător cu o zi înainte de concert, dar toate fuseseră socotite cazuri izolate. Numărul lor, ce ajunsese la zece, ar fi trebuit să stârnească îngrijorare. Însă oficialitățile, care fuseseră puse de fiecare dată în temă, credeau că era de natură strict medicală ceea ce se întâmpla, răspunderea ținerii situației sub control și chiar a curmării

ei definitive revenindu-le doctorilor. Aceștia își dădeau tot interesul, toate cele zece persoane lovite prematur de bătrânețe fiind internate în secția de geriatrie a spitalului municipal.

Se amenajaseră chiar două saloane speciale, unul destinat femeilor, celălalt pentru bărbați. Clasică împărțire pe sexe, lipsită însă de justificare. Cei zece pacienți nu mai erau deloc ceea ce fuseseră până nu demult, adică femei sau bărbați. Ci doar bătrâni, niște oameni foarte bătrâni, și atât. Acesta părea să fie, pentru cine îi cerceta cu atenție, cu adevărat lucrul cel mai trist.

Medicii, în frunte cu doctorița care conducea secția, își dădură seama, după un șir lung de analize și observații, că se confruntau cu o situație care nu era de natură strict medicală. În orice caz, mai puțin decât erau tinerețea sau viața în sine, adică faptul de a trăi, de a fi viu, pe care medicina putea totuși să le explice, pe când, în împrejurările de față, ridica neputincioasă din umeri prin intermediul celor câțiva reprezentanți ai ei, altminteri oameni responsabili și specialiști foarte competenți.

Gravitatea fiecăruia dintre aceste cazuri se multiplicase de cincizeci de ori pe scena Filarmonicii, fără a lua în calcul îmbătrânirea concomitentă a instrumentelor și a sunetelor. Nu se găsiră dovezi privind un virus al bătrâneții, așa cum se așteptau autoritățile, dar, în mod, ciudat fenomenul prezenta caracteristicile unei molime.

Grozăvia de la Filarmonică făcu să se nască temerea unei epidemii. Adică bătrânețea se lua! Nu se știa asta cu precizie, dar putea să fie posibil. Situația era într-adevăr gravă. Gravă era și neglijența de la nivel oficial față de cazurile înregistrate. Se mulțumiseră să le considere cazuri izolate, când ar fi trebuit să le izoleze ei înșiși prin instituirea unor măsuri. Lăsaseră totul pe seama doctorilor, pentru a-și da seama acum că aceștia erau depășiți de situație. Efectele se vedeau. Le văzuse toată lumea. Îndeosebi cei ce se aflaseră cu o zi în

urmă în sala de concerte a Filarmonicii. Trebuiau căutate cauzele.

Prima dintre victime fusese o mireasă. I se întâmplase unei alte mirese câteva săptămâni mai târziu, ceea ce putea să însemne că fenomenul avea o legătură directă cu nunțile.

Autoritățile luară, chiar cu ocazia acelei întâlniri de la miezul nopții, hotărârea interzicerii nunților. Era o măsură de natură să-i scutească de îngrijorare și teamă pe tinerii aflați în pragul căsătoriei.

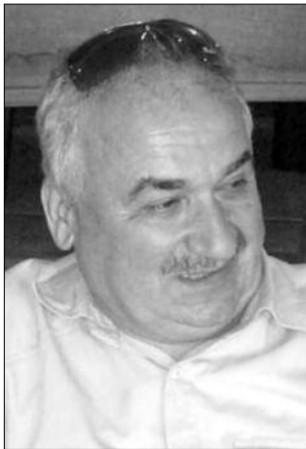
Cineva, nu avea prea mare importanță cine, veni cu o informație extrem de valoroasă. Soțul primei mirese, avocatul de succes Mario Holban, făcuse parte din publicul de la Filarmonică. Nu era exclus ca prezența lui acolo să fi contribuit la dezastrul de pe scenă. Îl incluseră, cu o largă majoritate de voturi, în cercul de suspecti. Numai că nu știau ce măsură să ia împotriva lui. Legea, dacă era să se păstreze în litera și spiritul ei, nu le permitea niciuna. Dar ce, bătrâneții, care îi înhăța brusc din chiar miezul tinereții lor pe niște oameni ce nu apucaseră să știe prea multe despre viață, îi permitea legea să facă un astfel de lucru? Sigur că nu-i permitea, dar pe ea o durea fix în cur și-o făcea! Ba cu câtă râvnă încă!

Era, se putea spune, o situație de criză, când se putea trece peste lege, așa că aveau să-l pună pe avocat sub supraveghere, să vadă dacă nu exista ceva suspect în comportamentul lui. Asta pentru început, fiindcă, în funcție de cele scrise în rapoartele supraveghetorilor, se puteau înăspri măsurile, trecându-se la consemnarea la domiciliu și chiar la arestul preventiv.

Mario habar n-avea de toate acestea. Își vedea de drumurile lui zilnice la spital și la tribunal, iar uneori, în câte o după-amiază, ieșea cu Emil Decuseară la restaurant, unde se atingea rar de mâncare, sorbind în schimb o gură de vodcă sau câteva pahare de vin și trăgând întruna din țigară.

Fragment din romanul *Guantanamo*, în curs de apariție

**Grozăvia de la Filarmonică făcu să se nască temerea unei epidemii. Adică bătrânețea se lua! Nu se știa asta cu precizie, dar putea să fie posibil. Situația era într-adevăr gravă.**



Altfel despre generația '80

## O SIMPLITATE A SCRIERII

**Ruperile de flux textual sunt frecvente, ele facilitează delimitarea unor simple episoade smulse „din obișnuitul film al memoriei mele, lucru cu care m-am obișnuit de mult, să opresc să adun să revăd părți fără nici o importanță ale lumii pe care trupul meu o înghite mânat de ceea ce unii știu că au numit «foamea continuă de realitate».”**



eseu

În căutarea simplității și a firescului, după cum nu se ferește să se deconspire, Gheorghe Crăciun debutează cu un roman insidios – *Acte originale • Copii legalizate*, Editura „Cartea Românească”, 1982. O plonjare în mijlocul realității așa cum o percepe receptorul narator îl împinge către o *lectură* a acesteia ce trece, mult și complicat, dincolo de o relateare oarecare. Amintiri, senzații, impresii, urmate de infimeze analize, volute și piruete, juxtapuneri sau sincope, îl duc dincolo de „simpla relateare a unor fapte pure”. Înainte cu nici o pagină autorul, mereu în căutarea unei formule, avansase ideea că *textul construit în modul cel mai simplu* (s.m., I.L.) care nu face altceva decât să urmărească apariția și dispariția cronologică a evenimentelor, e un fel de jurnal care iată continuu să se constituie în directă legătură cu existența...” (*Acte originale/Copii legalizate*, p. 147). *Funcția recuperatorie* a unei realități trăite se conjugă cu dorința de a o *de-scrie* la modul infidel, filtrată fiind printr-o subiectivitate febrilă căreia nu-i poate scăpa nimic. Dacă nu se poate mulțumi cu „o simplă relateare”, Gheorghe Crăciun insistă să dezvolte „ceea ce am numi nucleul epico-descriptiv al povestirii mele” (*op. cit.*, p. 149), complică scriitura, alternează formulele de la un capitol la altul. Ca intenționalitate, textul este o continuă căutare a propriei identități structurale și stilistice, considerat chiar de autor a fi, în subtitlul-paranteză, *variațiuni pe o temă în contralumină*. Pare normal, în aceste condiții, ca autorul să se întrebe, spre finele capitolului *Date sumare despre Arno Schmidt*, ce va obține de fapt: „Un jurnal, un love story, un simplu document sau poate un roman?” (p. 156). În această idee și raporturile dintre emițător și text sunt fluctuante, explicațiile, justificările imediate nelipsind nici ele.

Cu o mână sigură este condusă analiza lucrurilor, de o precizie și o minuție greu de egalat, atingând în unele puncte exasperarea. Obiectul se topește în detalii și sub lupă rămâne doar superficiala, scrisul asemănându-se cu pictura abstractă:

„Că nonfigurativul e ultima treaptă la care s-a ajuns. Apoi ne-am înfundat în materia pură. Dispare obiectul și rămâne coaja, un simplu înveliș privit la microscop sau cu ochii holbați” (*op. cit.*, p. 17).

Privirea, vizualul își intră în rol la un mod profesional, autorului nu-i scapă nimic, ca unui fin grafician sau ca unui pasionat entomolog. O frenezie, o savoare acutizată, o *seducție vizualului și o tiranie a privirii* îl iau în posesie: „Văd și îmi place să văd și îmi place cât văd și îmi place când văd.” (p. 32).

Fidel acestui mod de a recepta, de a cerceta, autorul se lasă absorbit de natură, pe care încearcă să și-o anexeze organic. În context este amintit Calistrat Hogaș și ale sale peregrinări supuse unei contemplații pasionale a naturii. Scriitorul moldovean și descrierile lui ar intra într-o primă categorie de *acte originale* după care Gheorghe Crăciun „execută” *copii legalizate*, dar cel dintâi supus unei asemenea procedee este Alexandru Brătescu-Voinești și apoi Eminescu cu înclinarea lui către folclor. Sunt atașați la dosarul „actelor originale”, puțin mai târziu, Tudor Arghezi și Ioan Niclescu, poet la modă în anii '70 cu a sa *Mioritiadă* („Manoliada lui Ioan Miulescu”, p. 62). Totul este strecurat printre rânduri, printr-o densă rețea de amănunte. O imitare a naturii dar și o imitare a literaturii ar fi, în mai multe rânduri, o caracteristică a textului de debut al lui Gheorghe Crăciun. El este asaltat de „vălmășagul de gânduri și amintiri pentru care te trezești că nu-ți ajung cuvintele”, dar tocmai de aici își trage seva formula lui narativă, din căutarea cuvintelor pentru ordonarea acestui „vălmășag”. Narațiune însă nu prea există, mai tot timpul intervine o descriere precipitată a tot felul de senzații, a acelor mici impresii

amestecate cu frânturi de memorie, aparent alandala. De exemplu, numai intrarea într-o cameră cufundată în întuneric este „relată” pe lungimea a aproape patru pagini – patru pagini afectate unui act cu totul neînsemnat: câțiva pași în beznă și o izbitoră dureroasă de o mobilă nevăzută... Important rămâne însă „vălmășagul” de senzații despre care am făcut mențiune. Ruperile de flux textual sunt frecvente, ele facilitează delimitarea unor simple episoade smulse „din obișnuitul film al memoriei mele, lucru cu care m-am obișnuit de mult, să opresc să adun să revăd părți fără nici o importanță ale lumii pe care trupul meu o înghite mânat de ceea ce unii știu că au numit «foamea continuă de realitate».” (p. 57). Unele episoade sunt chiar interșanjabile prin înlocuirea „unul cu altul [a unor] momente diferite ale timpului, [pe care] să le așez alături dacă, să le completez ca într-un domino [...] cu nepăsarea față de cronologie a omului care știe că noi existăm nu în prezent ci în timp.” (*id.*). Principiul dominoului, dictat de niște legi aleatorii, justifică, legitimează chiar absența cronologiei, admitând că ea se datorează faptului că omul trăiește într-un timp al memoriei neordonate și nu într-o succesiune cronologică conștientizată în fiecare clipă. Gheorghe Crăciun pretinde că astfel nu oferă nimic altceva decât un model de interpretare: „... dar iată un model pentru a interpreta cele scrise aici”.

Neignorând cele arătate până acum și încă altele pe deasupra, constatăm cum invocata simplitate a scrierii se transformă, la Gheorghe Crăciun, într-o *libertate a scrierii*, în primul rând într-o libertate de mișcare. Liber de canoane, prozatorul își mișcă în voie textul, care capătă o structură imprezvizibilă. Nu sunt date deoparte nici repetițiile, nici trunchierile de fraze, nici elipsele, ele participând la exprimarea liberă care cuprinde, cu deplină sinceritate, o gândire „scripturală” liberă. Nonșalanța și, câteodată, naivitatea mimată, le acompaniază și le dau ghes, ca niște condiții sau consecințe implicite. Autorul rătăcește de plăcere prin text, pretându-se, cel mai adesea, la acele analize infinetizabile ale unor senzații, ca de pildă „cotcodăcitul unei găini speriate” (p. 63). Analiza nu antrenează numai elemente de conținut pur descriptive, propriu-zis literare, ci și unele detalii științifice, fiziologice etc. *Microscopul analitic* al lui Gheorghe Crăciun rămâne mereu conectat la realitate, pe care o receptează de o manieră obstinat personală. „Astfel recunoaștem realitatea”, pentru că o sumedenie de senzații și percepții sunt analizate, nerv cu nerv, neuron cu neuron, pentru a se ajunge, în cele din urmă, la cuvântul care descifrează (sau încifrează?) realitatea. Cuvântul care deduce sau induce realitatea este un stadiu suprem, un țel ideal de atins pentru aventurierul textual. Așadar țelul acestor demersuri ale prozatorului debutant Gheorghe Crăciun pare că este *ajungerea la cuvânt*. O importantă condiție a desfășurării demersului este o *trezie a momentelor*, o *apetență a receptării*, o disponibilitate neîntreruptă, astfel încât „lumea în momentul de față”, „poate fi gândită”, ca urmare a faptului că „lumea mi s-a impus cu siguranță cu stricta ei brutalitate vizuală sonoră sunt nevoit să o iau în primire am senzații și gândiri pot să gândesc propoziții e absolut necesar.” (p. 64). Deci lumea trebuie gândită și comunicată prin secvențe de mesaje numite „propoziții”. Subiectul receptor demarează scrierea și notează tot ce simte, tot ce-i trece prin gând „la un moment dat”, se îndreaptă către cunoașterea unei realități contigue, incontestabile. Iată motivația: „... căci trebuie să știm care e rostul mobilului acestor semne reunite în mintea mea, semne despre o realitate indubitabilă indiscutabilă și care se situează în afara celui care o află o gândește și o oferă mâinii s-o ducă mai departe și s-o spună.” Astfel *mâna care scrie* duce mai departe semnele unei realități indiscutabile,

obiective, o prelevează din creier, o localizează în text și îl izbăvește pe privitorul analitic de obsesia ei, oferind numai și numai o *lectură a realității în stil propriu*. Poate urma nararea succintă, procesul-verbal al actelor care au produs senzațiile anterioare, un fel de autopastișă, de autoexplicare, efectul unor altfel de „copii legalizate” fiind aceste versiuni ale unui text primar. Ne amintim că și Mircea Nedelciu oferea ludic multe alte versiuni ale unor secvențe precedente.

În general însă cuvântul se lipește strâns de obiect, noțiunea de elementul-realitate, semnificativul de semnificat: „Până la cuvântul «Carpați», până la acel mic paralelipiped de hârtie. [...] Și acum se va ști: pachetul de țigări tocmai a fost aruncat pe masă și căderea aceeași suprafață acoperită de o foaie de ziar”. (pp. 66-67). Gheorghe Crăciun dezvăluie fără complexe – rețineri, escamotări sau învelișuri frivole, cum ar fi cele adjectivale – modul în care decurge procesarea și care este produsul procesat: „... mintea ta se deschide către mănunchiul de simțuri pe care se va proiecta pelicula filmului zilei un film dublat de comentariul mut intens și profund personal al curgerii pe care o gândești și o aprobi drept lume curgătoare, ireversibilă, lume, asta e de ajuns.” (s.m., I.L., p. 67). Realmente, una din lumile posibile, decursă din mintea unui autor de o subiectivitate dezarmantă care o deposedează de obiectivitatea ei și o îmbracă exact în această subiectivitate personală, fără drept de apel. Pe această cale el vrea să atingă „o violență și o claritate cinematografică, te gândești mai ales la obiectele ce te asediază din toate părțile.” Disjunția între „eu” și „tu” ca subiecte-agent ale scrierii îl ajută pe autor să stabilească un dialog între persoanele uneia și aceleiași... persoane, între subiect și obiect, între subiectivare și obiectivare. Complicarea textului se înfăptuiește astfel atât prin dublare cât și prin sintaxă, iar la un moment dat Gheorghe Crăciun deconspiră, aparent involuntar, unul din modele: „Citesc în Faulkner, da’ romanul nu-l mai știu, titlul l-am uitat [...], citesc cum îți spuneam despre un personaj acolo...” (p. 76). Să fie oare *pretinsa uitare a lui Faulkner* o depistare venită din subconștient a propriilor modalități scripturale și stilistice? Parțial da, însă Gheorghe Crăciun nu este un autor de istorii incitante ci, mai degrabă, un contemplativ aproape fără voce, captiv în propriile rețele de receptare senzorială și de redare instantanee al unei lumi în mișcare. Îl supune „răbdarea de a contempla” și „plăcerea de a urmări transformarea lentă înceată dificil perceptibilă a lucrurilor din jur.” (p. 90). Rezultatul care îl satisface este *lumea transformată în text*, „toate acele fapte care până aici s-au transformat în text” (p. 92), și mai departe tot așa... Este și acesta un mod particular de a te bucura de lume, de a o degusta, de a o savura. Pe cale de consecință vine plăcerea intelectuală, „inerția scrisului, o plăcere ce totuși n-ar vrea să se sfârșească, așa că mergi, este adevărat ce se întâmplă, sigur, mergi, asta faci...” (*id.*).

Gheorghe Crăciun propune încă de la prima carte o rețetă proprie, originală, numai a lui, de a scrie. *Tehnica actelor originale și a copiilor legalizate* are multiple componente. În universul propriu fiecare fenomen este surprins în contextul particular furnizat de acea rețetă, unde „... ordinea mea, a ceea ce eu scriu face ordinea lumii în această lectură.” Autorul urmărește să capete încredere în el însuși și să cucerească totodată încrederea cititorilor: „Urmățiți-mă deci ca pe un autor stăpân pe subiect!” (p. 104). Ca într-un proces birocratic, el „redevine același posesor de dovezi și hârtii, posedate acum în proporții sporite.” Odată intrat în posesia lor autorul se legitimează ca atare, are un statut cert: „Acte originale, copii legalizate. Ștampilate, timbrate, astfel argumentate.”